

hemvärnet

Nr 5/2001

Nya hemvärvet in på scenen

Must hotar med polis

Ditt vapen ska vara uppvisat för din kompanichef senast den 30 november, annars måste det lämnas in.

Det blir hårdt bud för hemvärnsmän vars vapen inte inventeras i år. Must, Militära underrättelse, och säkerhetskontoret vill ha bättre kontroll över Försvarsmaktens vapen och kräver att reglerna om vapeninventering följs till punkt och pricka.

Enligt Must var sju procent av försvarsets vapen, däribland många hemvärnsvapen, inte inventerade förra året. I år slår Must till med sanktioner för att nå nollvision.

Kontraktet hävs

Senast den 30 november ska lägst kompanichef ha förvisat sig om att vapnen finns där de ska vara. Om någon inventering inte ägt rum beordras hemvärnsmannen att lämna in vapnet senast den 14 december. Sker inte detta hävs kontraktet den 11 januari. Hemvärnsmannen får då tiden fram till den 31 januari att lämna in vapnet. Missar han det anmäls han till polisen.

På Södra militärdistrikts stab uppger Claes Brauer att man bara hade något enstaka fall där en hemvärnsman inte inställdes sig med vapnet förra året och är i fas med inventeringen i år.

I Mellersta militärdistriktet rapporterar flertalet militärdistriktsgrupper att de inte hinner med Musts schema.

Visa upp vapnet före den 30 november annars är det slut på det roliga. Foto: Anders Kämpe

I en skrivelse undertecknad av generalen Curt Westberg begärs att Högvärteret ändrar i ordern, så att den hemvärnsmann som inte visat upp sitt vapen den 30 november får tid på sig till 31 januari att lämna in det. Dyker inte vapnet upp föreslår MDM att kontraktet hävs först sista februari.

Följer rutin

I Norra militärdistriktet befara de man också förseningar. IVästerbottensgruppen återstod några kompanier att följa upp.

– Inventeringen blir avsevärt mycket dyrare än planerat om Musts tidskrav ska följas, säger chefen för utbildningsavdelningen, Sven-Erik Söderin.

Kompanicheferna i hemvärvnet har en fast ersättning varje månad för att sköta om vapeninventeringen. Att kontrollera dem som kommer på övningar är lätt. Andra måste jagas. Ti-

digare har staberna tolererat en viss eftersläpning, då arbetsbelastningen på hemvärncheferna är stor.

Nedflyttad ansvar

I skrivelsen från MDM föreslås att ansvaret för inventeringen flyttas ned till plutoncheferna.

– Jag är förvånad. Att en årlig inventering ska göras av kompanicheferna står i hemvärnshandboken. Men de behöver inte åka hem till syndarna. Gör det rationellt och kalla dem att visa upp sina vapen vid ett och samma tillfälle, säger Lennart Ekstrand, rikshemvärnsavdelningen.

I Östergötland får hemvärncheferna inte ut sina ersättningar förrän de bevisligen uppfyllt sina åtaganden.

*Text: Ulf Ivarsson
Vid pressläggningen meddelas att Must står fast vid sin order.*

Två ur FFK dog i krasch

Två medlemmar av FFK, Fri-villiga flygkåren omkom i en olycka den 3 september i näheten av Skavsta flygfält utanför Nyköping.

Av okänd anledning störtade då flygläraren och instruktören Hans Madsén, Stockholm och hans elev Patrik Åström, Piteå under årets sista lågflygningskurs. Då havariet inträffade befann sig dock planet på högre höjd.

Hans Madsén har varit flyglärare i 15 år och medlem i FFK sedan 1995. De senaste två åren var han med om att bygga upp MD-gruppflyget i Stockholm

Hittills har FFK varit förskonade från olyckor med allvarliga personskador.

– Det som hänt föranleder inga direkta åtgärder utan vi återupptar lågflygningsutbildningen som planerat i april, säger FFKs kårcchef Sven-Inge Ander.

Gevären är kollade

Ånvändningsförbudet för ASMI-ammunition till gevär m 96 är hävt. Gevär som inte lämnats in för undersökning senast den 31 augusti får inte användas och ska skickas in för skrotning.

Dessa åtgärder blev följd av skjutolyckan i april då en 16-årig pojke tillhörig FBU i Örebro skadades i ögat.

Vid den tekniska undersökningen visade det sig att olyckan berodde på mångårig sprickbildning i låsklackarna på slutstycket.

Kriminella platsar inte i hemvärvnet

Avslöjandet av vapengömmen i Småland gör rikshemvärnschefen Mats Welff både uppörd och besviken.

Genom att hemvärnspersonal är inblandad och misstänks för vapenbrott har affären satt hela hemvärvnet i fokus. Hur går det till när hemvärnssoldater kontrakteras? Kan den

som är kriminellt belastad bli medlem i hemvärvnet?

– Innan vi skriver kontrakt följer vi en procedur som omfattar såväl säkerhetsprövning hos polis och lämplighetsprövning hos hemkommunen som intervju med den som ansökt. Personkändedom och referenser är också sådant som påverkar hemvärnsbefälets och Försvarsmaktens möjligheter att

fatta beslut om antagning, säger rikshemvärnschefen Mats Welff.

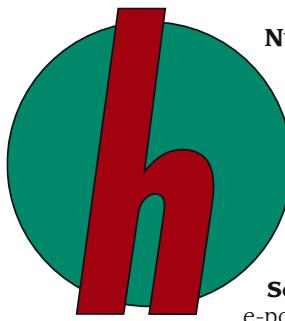
– I det aktuella fallet i Småland är det för tidigt att dra slutsatsen att rutinerna har brustit. Klart är att en av männen redan har blivit uppsagt av militärdistriktet och ytterligare åtgärder kan komma efter våra och polisens utredningar.

Det är ett förtroendeupp-

drag att vara med i hemvärvnet. Det betyder att Försvarsmakten ställer krav på såväl lämplighet som pålitlighet.

– Varje år utesluts flera ur hemvärvnet, fortsätter Welff. Brist på förtroende kan vara en orsak. Människor som är kriminella eller inte positivt verkar för hemvärvnets mål har ingen plats hos oss..

Sune Ullestad

Nummer 5 oktober 2001, årgång 61

Tidskrift för allmänna hemvärvet och driftvärvet.

Redaktion: Lidingövägen 28, Stockholm, telefon 08-788 7500, fax 08-664 5790. Postadress: Tidskriften Hemvärnet, 107 85 Stockholm.

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Ulf Ivarsson, telefon 08-788 9738, e-post: hvidning@swipnet.se

Sekretariat: Pia-Lena Jansson, tel 08-788 9715, e-post: pia-lena.jansson@pub.mil.se

Annonser: Irmér Media AB, Antennvägen 10, 13548 Tyresö, telefon 08-742 1008, fax 742 1009, e-post: irmer.media@telia.com

Grafisk form: PH Media, e-post: grafiskform@mac.com

TS-kontrollerad upplaga 2000: 83 000 ex.

Tryck: Color Print Dalarna, 2001.

Prenumerationspris: 150 kr. Postgiro: 456 177-5. Bankgiro: 726-9764.

Manus och annonsstopp: nr 6: 13 november (utges 14 december); nr 1/2002: 14 januari (utges 15 februari); nr 2: 11 februari (utges 5 april).

För insänt men ej beställt material ansvaras inte. Sänd inte stora dokument med e-post (till exempel bilder) utan att först ha talat med redaktionen. Författarna till insända artiklar förutsätts godkänna att texterna och bilderna läggs ut på tidningens hemsida.

Läs äldre nummer av tidningen i vårt elektroniska arkiv: www.hemvarnet.mil.se

I detta nummer

- 3** **Musik** Borlängekårens första riktiga högvakt
- 6** **Utredning** Jägarförband blir spjutspets
- 8** **Hv-nytt** MD Syd slåss för skjutbanor
- 9** **Hv-nytt** Ännu hänger kpisten med
- 10** **Hv-nytt** Lagrum måste bli svängrum för driftvärn
- 12** **Reportage** Värmland skakas om igen
- 14** **Organisation** Allt gammalt städas ut
- 15** **Sjukvård** Dalarna kastar aspirinet
- 16** **Motioner** Dra av hemvärvet på skatten
- 18** **HBR-nytt** Jakt på pedagogiska stjärnor
- 19** **Grannar** Finland valde bort hemvärvet
- 20** **Föreskrifter** Hemvärvet skulle stoppa upplopp
- 21** **Reportage** Grabbarna valde kvinnlig hv-chef
- 22** **Utbildning** Strid i stad
- 25** **Hv-nytt** Svenskar ockuperar åter Estland
- 28** **Hv-nytt** Aktiv i hemvärvet sedan 1940
- 32** **Debatt** Värdera reservaren efter duglighet
- 35** **Debatt** Grymt spel med säkerheten

Omslagsbilden: Charlie Hansen, Knutby, har rätt fysik och militär utbildning för att platsa i hemvärvets nya vassare förband. Foto: Anders Kämpe

ledaren

Ökningen är välmotiverad

De fundament som försvaret vilat på – allmän värnplikt, neutralitet och inhemsk försvarsindustri vittrar bort. Denna svenska modell har hållit oss utanför krigen, men ersätts ändå av ett litet, högteknologiskt förvar med starka internationella bindningar.

Paradoxalt nog var Sverige under det kalla krigets tid rustat till tänderna, även om supermakternas andraslagsförmåga med kärnvapen gjorde stora krig som vi kunde beröras av osannolika. Försvarspolitiken var enkel – det var bara att lägga kalkerpapper på gamla beslut. Idag vittnar alla experter om att det är mycket svårt att förutsäga den säkerhetspolitiska utvecklingen, men då halveras försvaret.

Om nu förutsättningarna är så radikalt annorlunda kan man ju fråga sig om hemvärvet har något att bidra med. Vår ursprungliga roll var att stå bakom fältarmén och lösa enklare bevakningsuppgifter.

Sedan kom en lång period då det handlade om att skydda mobiliseringen. När förråden var tömda blev vi hemförlovade. Nu får vi av allt att döma snart status som lokalförsvar och måste ha en större bredd på vårt kunnande.

Men eftersom hemvärvet är fullt av initiativrika och problemlösande männskor har organisationen stor förmåga att ställa om och ta sig an nya uppgifter. Vi är redan en erkänt skicklig resurs i fredstida störningar.

Våra beredskapsplotoner kan fungera som larmstyrkor vid närläckslökande militära eller halvmilitära angrepp och i krig blir mångsidigheten i hemvärvet perfekt för att på olika sätt logistiskt och taktiskt stödja de operativa insatsförbanden i samband med att dessa klipper till en motståndare.

Därtill fungerar hemvärvet som ett slags militärt folkuniversitet – här kan våra FN-soldater hålla sina färdigheter vid liv, befäl öva truppföring och ungdomar få sina första intensiva intryck av försvar.

Försvarsledningen borde inse att den relativt sett blygsamma ökningen av hemvärvets kostnader som nu föreslås är välmotiverad.

Ulf Ivarsson, chefredaktör

Vrålputs på Borlängekåren

Med bilvax förbättrade musikerna i Borlänge hemvärnsmusikkår glansen på instrumenten på sin första "godkända" högvakt.

▲ Tobias Nilsson putsar klockspelet och Erik Björke skorna. Det är ett par timmar kvar till ceremonin på slottet.

Ta dubbel armlängds lucka, vi kan inte riskera att en tuba dimper i backen. Eva Hellström, hemvärnstrumslagare, föser milt men bestämt Borlänge hemvärnsmusikkår fram och tillbaka. Det är en lördagsförmiddag på K1:s kaserngård. Dags för första högvakten sedan kåren godkändes för att spela i, som det så högtidligt heter, statsceremoniella sammanhang.

När Eva Hellström är nöjd ber dirigenten, Roland Lindberg, om tre takter på Dalabrigadens marsch, skriven för Borlänge hemvärnsmusikkår av Sverker Hållander.

– Vi har tre valthorn idag, jag kan knappt bäriga mig. Ta ner pianona, det är så bra klang nu.

– Spela bara uppstråk, det här blir skitbra, utbrister Eva Hellström.

Slipper marschera

Uppstråk syftar på en kort folkmusikstrof i marschen, förklarar Gunnar Carlsson. Han är medlem av musikkåren sedan starten för

60 år sedan och Sveriges äldsta aktiva hemvärnsmusiker, eftersom Borlängekåren var först. Med ålderns rätt slipper han marschera, men spelar gärna i konserter.

– Kvalitén har ökat hela tiden. Vi befinner oss i en uppåtgående spiral, säger Gunnar Carlsson, som minns hur kåren 1939–40 växte fram ur Borlänge-Domnarvets orkesterförening.

Han började med altsax och fortsatte med klarinett och oboe. I hemvärnsmusikkåren har han slagit cymbaler och kånkat på barytonsax.

– Jazz har jag knappat spelat, mitt hjärta finns hos den klassiska musiken.

Men det vore inte en högvakt från Dalarna utan folkmusik och i konserten framfördes Brudlåt från Leksand, som härrör från 1890-talet och upptecknades av Olof Gudmundsson 1942. De verkliga kalenderbitarna vet att melodin spelades av Kunglig Dalregementets musikkår på midsommarafton i Leksand 1944.

I bussen till armémuseum, där musikkåren sammanstrålade med högvaktsstyrkan erkänner Mikael Prenler för Hemvärvet att han är nervös:

– Jag är alltid spänd inför åhörare, men ni kommer inte att märka det.

Text &foto:
Clif Ivarsson

Då tidningen Hemvärnets utsände inte är sakkunnig frågade vi kårchefen, Stig-Erik Fahlström, om resultatet:

– Helnöjd, det här har jag drömt om i flera år. Hörde inte ett enda pip efter avslagen.

Perfekt

Inte heller Stockholms territorielle chef överte 1 Kim Åkerman anser sig vara någon musikalisk expert. I slutordet till kåren tyckte han i alla fall att den "läter förbaskat bra", och är "en heder för militärmusiken".

Och Gunnar Carlsson strålade: "Perfekt alltihop".

Om högvaktsstyrkan – ur kompanier från hela Dalarna – kan sägas att den skötte sig finfint. Så bestod den också av en stomme av hemvärnssoldater som gått 3-4 gånger de senaste åren och har stegen i ryggmärgen.

– Vi följer reglementet till punkt och pricka utom på en punkt. Vi svarar inte "ja, kapten" utan "ska ske, kapten", berättar stf vaktchefen fänrik Börje Ravler.

Speciellt för dalahemvänet är också att i blixtlåset på vapenrocken hänger sedan 1997 en liten turistvänlig dalahäst!

▲ Sedan 1997 har hemvärnstrumslagare Eva Hellström drillat musikkåren.

Christer Olars snyggade upp sin barytonsax med bilvax – nyanskaffningsvärde 80 000 kronor.

Jägarförband blir spjutspets

Hemvärnsjägarkompanier ökar flexibiliteten i de nationella skyddsstyrkorna.

Text: Ulf Ivarsson
Foto:
Anders Kämpte

Hemvärvet kliver in i det nya försvaret med stora ambitioner. Ett nytt förband med det värdeladdade arbetsnamnet hvjägarkompani kan bli något av en spjutspets i territorialförsvaret.

Idén har fötts i utredningen om hemvärvet efter 2004. Vid den tidpunkten räknar utredningen med att vi har 55 000 hemvärnssoldater inklusive avtalspersonal i 150 bataljoner. Styrkan är tillräckligt stor för att cheferna kan öva med fulltaliga förband. Detta är att föredra framför alternativet kaderorganisation (enbart befäl), som därför valts bort.

Svaren har sökts genom att man utgått från vilken förmåga hemvärvet ska ha och därefter undersökt vad det leder till ifråga om förändringar i organisation, utbildning och rekrytering.

Stigande svårighetsgrad

– Oavsett vilken roll hemvärvet får i territorialförsvaret måste organisationen bli flexiblare, säger överstelöjtnant Lennart Ekstrand, rikshemvärnsavdelningen, som leder arbetet.

Analysen har lett fram till ett differentierat hemvärv där de olika delarna öronmärks för uppdrag av skiftande svårighetsgrad.

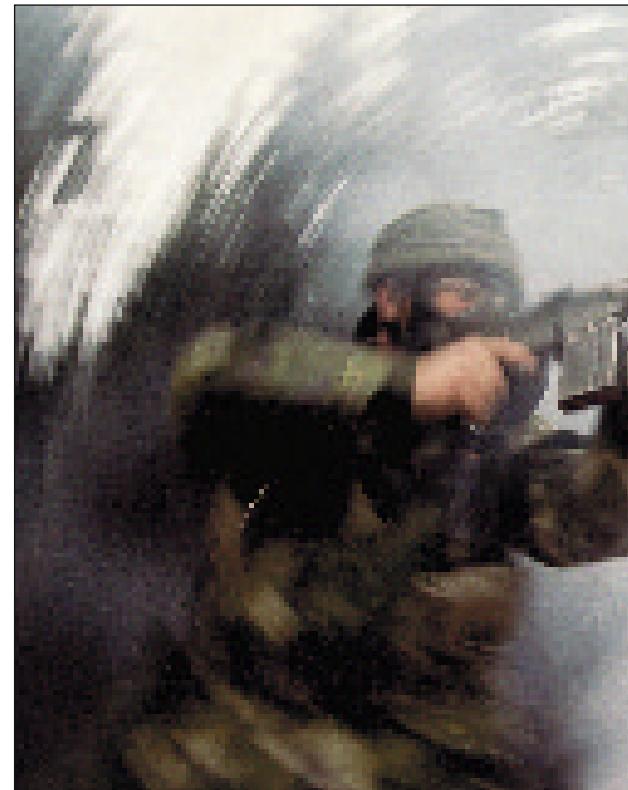
Alla enheter förutsätts kunna bevakा skyddsobjekt och stödja samhället. För soldater i en vanlig hemvärnspluton som löser sådana "enklare" uppgifter räcker 20 timmars övning per år. Har de dessutom en tilläggsuppgift – som skydda eller ytövervaka – utökas kontraktstiden upp till 30 timmar.

De rörliga beredskapsplutonerna behöver 40–80 timmars årlig övning beroende på vilken förmåga de ska ha. I praktiken tjänstgör de redan mer, men kontrakten måste skrivas om för att personalen ska kunna stå i beredskap i fredstid. Omkring 7000 hvsoldater tillhör denna kategori.

Slår järnringv

Ett helt nytt hemvärnsförband med arbetsnamnet hemvärnsjägarkompani föreslås. I utredningen tänker man sig att ett sådant kompani sätts upp i varje militärdistriktsgrupp. Förbandet ska ha, som det heter, taktisk rörlighet, alltså kunna förflytta sig i terrängbilar eller inhyrda civila fordon – senare eventuellt i ett nytt enhetsfordon.

Förbandet kan allt som vanliga hvförband är till för och mycket mer – slå en järnring runt större skyddsföremål, bekämpa sabota-

gegrupper och mindre luftlandsättningar. Den som vill tillhöra ett hvjägarkompani får vara beredd att avsätta 100 timmar om året och delta i en krigsförbandsövning vart tredje år.

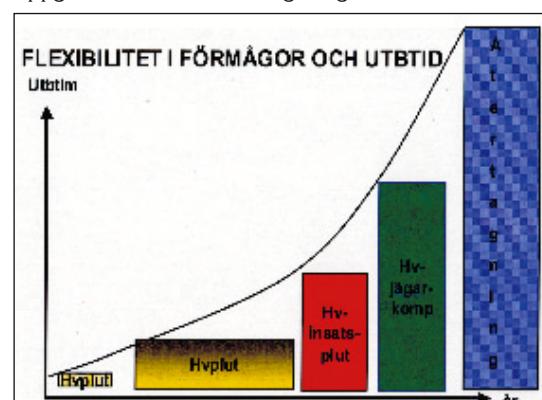
En hemvärnssoldat ska kunna välja vilken förbandstyp han eller hon vill verka i. Avsikten är inte att skapa något slags elitförband, även om de som har bättre kondition och färskare militära kunskaper helt naturligt söker sig till svårare tjänst.

Dammar av

Flera nya vägar för rekrytering krävs då konkurrensen om de få som grundutbildas hårdnar:

- Korttidsutbildning av värnpliktiga kan ge ett större tillskott än idag om proceduren vid mönstringen förenklas.
- Utredningen vill damma av möjligheten att ta in hemvärnsungdomar som mönstrat men inte fått göra lumpen, för fortsatt utbildning i hemvärvet.

Olika delar av hemvärvet utbildas kortare eller längre tid för att kunna ta på sig uppgifter av skiftande svårighetsgrad.

Tid finns för debatt

De militära experterna i utredningens referensgrupp och även rikshemvärnsrådets ledamöter har bejakat utredningens preliminära förslag. Arbetet sammordnas med Högvartrets utredning om de nationella skyddsstyrkorna, NS, och överbefälhavaren informeras om arbetsläget i mitten av oktober.

Något beslut från ÖB kan inte väntas förrän i samband med hans redovisning av NS till regeringen som ska ske senast den 1 mars 2002. Det finns alltså fortfarande tid för en debatt om detaljerna och rikshemvärnsavdelningen välkomnar synpunkter från hemvärnsrörelsen.

Jägarkompanier fungerar som MD-gruppchefens vassaste resurs i krislägen.

- Vidare håller man dörren öppen för att skola in icke grundutbildade under 1–3 år, enligt dansk förebild. Ansvaret föreslås ligga på militärdistriktsgrupperna.

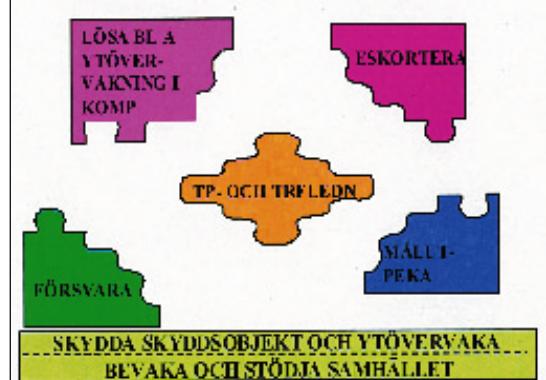
Totalt skulle dessa åtgärder kunna ge ytterligare i bästa fall 3500–4000 per år som komplement till värnpliktiga som värvas när de går ur sina krigsförband.

Ett pliktigt hemvärv avfärdar rikshemvärvns-avdelningen som en nörlösning tills vidare. Plikt är bara intressant om den frivilliga vägen slår slint.

På prislappen för denna uppgradering av hemvärvet står cirka 100 miljoner kronor per år. För slanten får man fler reservare, inhyrda fordon, anpassade premier samt soldatutbildning av frivilliga och ungdomar.

Ny utrustning ingår inte i kalkylen. Teknik behövs för ledning, ytövervakning, målutpekning och samband med operativa insatsförband. En del måste troligen anskaffas exklusivt för hemvänet.

FÖRMÅGOR INOM HEMVÄRNET

Trenden kan vändas

De nationella skyddsstyrkorna kräver ett bättre hemvärn och vision 2010 är överspelad. Den handlade om ett antal konkreta frågor av vilka inte många finns kvar att lösa.

-Vi behöver en ny ledstång att hålla oss i, säger rikshemvärvnschefen Mats Welfff.

I ÖB:s så kallade målbild för det nya försvaret är hemvänet "en integrerad del" av de nationella skyddsstyrkorna, NS. I det längsta alternativet för NS som studeras är det helt synonyma begreppet, hemvänet och skyddsstyrkorna är helt enkelt samma sak.

Detta kräver en förnyelse av hemvärvnet som får räkna med nya och mer krävande men samtidigt intressantare uppgifter.

– Mot den bakgrund är det bra att medelåldern sjunker, och vi måste bli attraktiva för 20-åringar som rycker ut från grundutbildningen och inte krigsplaceras, säger Mats Welfff.

Den nedåtgående trenden för anslutning till hemvänet kan vändas om utredningen för gehör

för sina förslag till nya rekryteringsvägar.

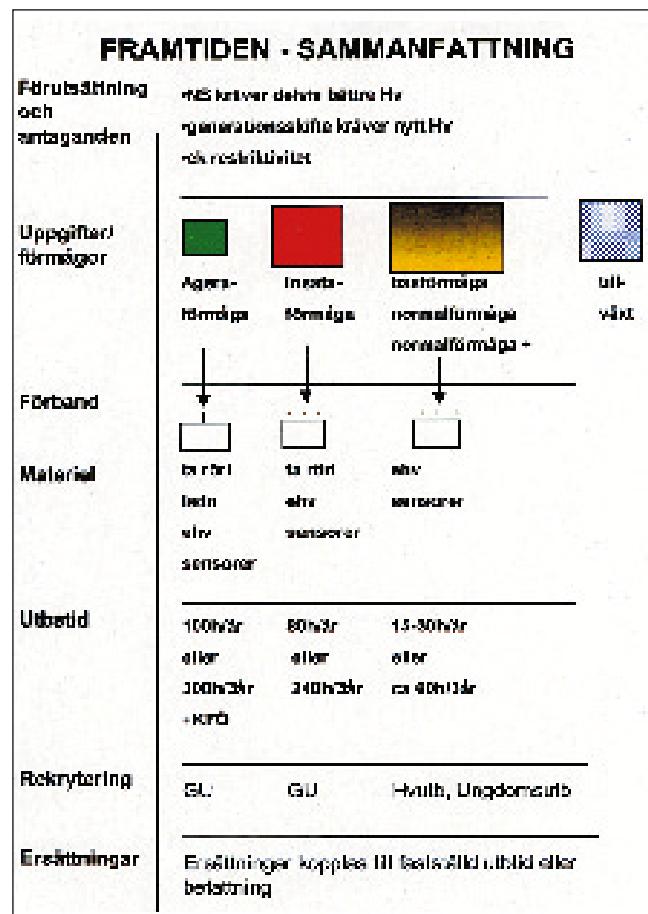
– Både en dansk modell med utbildning av vuxna utan grundutbildning och fortbildning av hemvärnsungdom som mönstrat men ej fått rycka in bör övervägas, anser Mats Welfff.

Att utbilda i egen regi blir en utmaning. Några kvällskurser är det inte frågan om. Konceptet kräver goda instruktörer, sammanhållens utbildning och ett innehåll som liknar tremånadersvärnplikten.

Hela paketet för utveckling av hemvärvet kan leda till extra driftkostnader i storleksordningen 100 miljoner kronor. Idag förbrukar hemvärvet 570 miljoner kronor årligen.

– Försvarsmakten har ett begränsat ekonomiskt utrymme, men om hemvärvet blir den nya territorialarmén borde det få kostat lite mer, anser Mats Welff.

Priset för folkfrökringen är inte inräknat – det har Försvarsmakten inte rett ut, trots att politikerna gett order om ett stort hemvärv just av den anledningen.

Process för att skapa framtidens hv sammanfattad på en enda bild.

Information om broschyrer, affischer och andra trycksaker för rekrytering kommer att läggas ut på www.hemvarnet.mil.se i höst.

Ersättningen för deltagande i räddningsinsatser omprövas i mars 2002. Sedan 1 april i år utbetalas 158 kronor för första timmen och 105 kronor för följande timmar.

HvH ständigt aktuell. Den nya hemvärnshandboken gäller från 1 oktober. Den finns i bokform, på hemvärnets hemsida och som CD. Varje kompani ska ha minst ett exemplar. På hemsidan kommer hemvärnshandboken att vara ständigt aktuell.

Rådet inrättar VU? Det nya rikshemvärnsrådet, som väljs på tinget får av det gamla ett förslag till förändrad intern organisation.

Enligt förslaget ska arbetsutskottet och utskotten för ekonomi, tidning och utbildning ersättas med ett verkställande utskott.

Ta in finska reserven. I det glesbebodda Norrbotten finns en outnyttjad personalreserv för hemvänet. Hemvärnsrådet i Vittangi föreslår i en motion till rikshemvärnstinget att nordiska medborgare med grundutbildning från hemlandet ska få börja i hemvänet.

De 900 hemvärssoldaterna i Lapplandsjägargruppen har fått en ny chef. Överstelöjtnant Mats Forsman tog befälet vid en ceremoni den 28 september.

Halt på vänster fot: Av Försvarsmaktreglemente Formella grunder framgår att halt numera ska kommanderas när vänster fot sätts i marken, inte som tidigare strax innan höger fot landar.

MD Syd slåss för skjutbanorna

Det blir stopp för militärt skytte på många civila banor. Foto: Anders Kämpe

Södra Militärdistriktet vill inte utan strid överge civila skjutbanor som används av hemvänet.

En pepprad skrivelse till Högkvarteret hävdas att kraven på blyrensning och miljökulfång för att förhindra läckage av bly till grundvattnet inte är faktaunderbyggda.

Bullret påverkar miljön mer och därför är det ingen bra idé att koncentrera skyttet till banor som kan drabbas av restriktioner på grund av buller i kommande miljöprövningar.

Att hemvärnsmännen ska behöva resa en timme till närmaste skjutbana betecknar MD S som ett "märkligt diktat, riktat mot en frivilligrörelse".

Konskekvensen blir med stor sannolikhet minskat deltagande, skriver stabschefen Lennart Klevensparr.

Följden blir också ökade kostnader för resor. I ett räkneexempel för Kalmargruppen fördyras resorna med 400 000 kronor om året om hemvärnssoldaterna åker buss. Tar de istället sina bilar ökar kostnaderna med 288 000 kronor jämfört med idag.

"Totalt för MD S medför HKV förslag minst 3,5-5 miljoner kronor fördyning per år", heter det.

Om miljöambitionerna även kommer att omfatta de civila skjutbanor som Försvarsmakten ger stöd till skulle det innebära nedläggning av den absoluta merparten av alla civila skjutbanor i Sverige och därmed även den frivilliga skytterörelsen, befärap MD S.

Som mest kan MD S tänka sig att gå ned från idag 196 skjutbanor till 77, varav 56 civila. Det är 20-talet fler än på Högkvarterets lista.

Jaktövning kring terroristledare

Under helgen den 29–30 september övade bataljons- och kompaniledningarna i Tingvalla hemvärnsbataljon lednings- och taktiktjänst på garnisonen i Kristinehamn.

Som ett prov på hur hemvänet kan utnyttja ledningsträningsanläggningen övades ett spel, där Osama bin Laden gömt sig i Karlstads-trakten. Under de två dagarna gick Ra 180:orna varma med meddelanden. Det snurrade rejält i samtliga huvuden, många frågor med anknyt-

ning till folkrätt måste taktiskt övervägas och beslutas.

Behovet av en fungerande Und/Säkfunktion tydliggjordes påtagligt samt nödvändigheten av snabb access i fungerande sambandssystem och operativt snabba men kloka beslut.

Vi har mycket att lära. Den tekniska utvecklingen är snabb och måste följas. Resurser i sambandsfunktioner måste teknik- och nutidsanpassas men framförallt måste vi träna och öva.

I nästa steg går vi in i spelhålan med allt datorstöd som finns tillgängligt i dag, dessutom tillrättalagt för Emma

Charlie Skoghäll, chef för Tingvalla hemvärnsbat

Hjälp oss hitta saknade årgångar

Kan någon hjälpa redaktionen med årgångarna 1942 till och med 1944 av tidskriften Hemvänet? De saknas i vårt arkiv.

Trotjänare hänger med

Både kulsprutepistol m 45 och ak 4 blir kvar länge i hemvärvnet.

Det finns inga planer på att byta eldhandvapen för hemvärvnet förrän år 2020. Den svartlackerade Kpist m 45 används av stabs- och betjäningspersonal, ak 4 av övriga. Avtalspersonalen består till stor del av kvinnor utan militär grundutbildning. De behöver ett vapen som är lätt att lära sig.

Motivet för utgallringen av kpist m 45 B är att minska beständet. Modellen är i allmänhet i bättre skick än sin gröna efterföljare och någon kammarammunition som ställde till problem med m 45 finns inte längre kvar. Den sista december i år ska alla m 45 B vara skrotade.

Kpisten blir 75 år gammal i svenska försvarnet. Bild: Bengt Bergström

Yngre hemvärvsmän som hoppas på ak 5 får vänta länge. Mot ak 4 talar att den är klumpigare än ak 5.

Annars överväger fördelarna och listan på goda egenskaper kan göras lång. Vapnet är funktionssäkert och lätt att utbilda på. Bajonet, patronlägeslås, svart ammunition (pansarbrytande), spårljusammunition och vapenboxar finns till ak 4 men inte till ak 5.

Benstöd förbjudet på ak 4

Det är förbjudet att sätta benstöd på ak 4:an. Inga tillbehör eller ändringar av vapnen är tillåtna på privat initiativ. En firma i Åsele annonserar ut benstöd på internet och hoppas på beställningar från hemvärvsmän.

– Sådana ingrepp får endast ske efter utvärdering och försök och all anskaffning görs på uppdrag av Hög-

kvarteret av Försvarets materielverk, säger Boo Isacsson på krigsförbandsledningen i Högkvarteret.

Materielnen ska också säkerhetsgodkännas. Försvarsmakten har ansvar för produkter som kan vålla skada.

– Enligt min mening ska varje chef kontrollera att endast reglementerad utrustning används.

Pengarna oviktiga

Anders Malmström, befäl till förfogande i Falkenbergs hbataljonstab tog pengar ur egen ficka för att gå på kompanichefskurs på Fårö. Av besparingsskäl införde Hallandsgruppen resestopp i somras, men Anders lät sig inte hindras utan betalade resan själv.

– Pengarna spelar inte så stor roll, det viktiga var att få gå kursen, berättar Anders Malmström.

Han muckade från grundutbildningen som furir och har under tio år i hemvärvnet målt medvetet fortsatt uppåt i gra-

Nytt leg nästa år

ÖB hade vid denna tidnings pressläggning inte fattat det definitiva beslutet om nya legitimationshandlingar.

Bestämmelserna väntas träda i kraft vid årskiftet. Det blir ett kort utan foto som kommer att upplysa om namn, personnummer och förband, troligen även innehålla uppgifter om vapenbehörighet och huruvida personen är godkänd som skyddsvakt.

derna. Specialiteten är skydd mot kemiska, biologiska och nukleära vapen.

RÄTTELSE

Bilarna i 16:e skärgårdshemvärvnskompaniet är formellt sett inte krigsplacerade i 1:a skhvbataljonen som vi uppgav i reportaget i nr 4/01. Fordonen är nämligen inte krigsorganisatoriskt behövsatta utan lånas ut.

Utprovningen av nya sikten till hemvärvnets automatkarbiner, skrev vi om i förra numret. Även om hemvärvnets tester talar för ett rödpunktsikte är inget beslut om detta fattat. Sikten på bilden var med i provskjutningarna, men inget av de testade siktena uppfyller kraven.

Lars Brink är major i hemvärvnet. Han råkade bli menig i förra numret genom att bilden på honom vändes fel i repron.

Förakt för soldaten

Vi får många frågor om vem som skrivit följande dikt, som återfinns inramad på många hemvärvnsexpeditioner:

Gud och soldater vörda vi
när i tider av fara de står oss bi
När faran är borta och fyllda
bli faten
då glömma vi Gud och föraktar
soldaten

Kan någon bland läsarna säga vem som är författaren?

Utbildning per CD

Ett nytt och fräscht utbildningsmaterial för driftvärv ges ut av Kraftvärvnet i december. Det rör sig om en CD med 128 bilder som kan spelas upp i valfri ordning. Skivan innehåller avsnitt om ledarskap, skyddsregler, sjukvård, krishantering och brand. En dator och bildkanon behövs för visningen.

Nej till lastbilar

Det blir inga lastterrängbilar till hemvärvnet. Detta sedan krigsorganisationsledningen avslagit en begäran från rikshemvärvnscentrum om att krigsplacera ltgb 30 i hemvärvnsförbanden. Samtidigt står det klart att den återstående potten av terrängbilar av typerna 11, 13 och 21 bara räcker till att motorisera beredskapsplotonerna

Lagrum måste bli svängrum för driftvärn

Lagarna måste ändras annars har driftvärnet inget existensberättigande.

När andra driftvärn läggs i malpåse vill järnvägarna göra tvärtom – utveckla. Mindre förband slås samman till ett kompani per banverksregion och ledningen förstärks. Men innan beslutet kan fattas måste trafikutövorna skriva på och lagarna ändras, så att man kan sätta in driftvärn mot olika fredstida störningar, säger Anders Svensson på Banverkets beredskaps- och säkerhetsskyddscentral.

Efter år av utredningar är en ny organisation för järnvägarnas driftvärn i stort sett spikad. Det kan bli 2-3000 man – om och när de nya operatörerna på järnvägen gå med.

– De flesta är positiva och vill visa att de tillhör järnvägsfamiljen. Det gäller bara att komma överens om finansieringen, säger Anders Svensson.

Företagen erbjuds 300 kronor i timmen då en driftvärnsmann övar. Men personalstaben

Det ser ljus ut för järnvägarnas driftvärn om Banverket och de nya operatörerna kan komma överens om finansieringen och driftvärnsmannen ibland vill öva på fritid.

na är slimmade och arbetsledarna ser hellre att driftvärnsmannen över på fritid. SJ:s bolagisering och små marginaler på spåret gör att ingen vill ta på sig kostnader som inte konkurrenterna har.

Annan syn på nollor

I starten räknar Banverket in 780 man i leden. De räknas som aktiva och huvuddelen har övat minst någon gång under de senaste tre åren. För

bandscheferna håller kontakt och följer upp orsakerna till frånvaro.

– Vi har en annan syn på nollor, förklarar Anders Svensson.

Lockbetet för de små järnvägsföretagen är framförallt fredsnyttan. Det kan vara direkt lönsamt att ha driftvärn på grund av att man själv utför bevakning som polisen inte mäktar med. Den farliga miljön längs spår och under kon-

taktledningar gör att privata vältare inte får uppträda på spårområdena.

– Budskapet till dem vi vill knyta till oss är att driftvärnet stärker järnvägssektorn vid svåra påfrestningar. Sabotage och terrorism bedöms som ett större hot än tidigare, det konstaterade vi redan före den 11 september 2001.

– Stöttestenen är att nuvarande lagstiftning hindrar oss från att göra insatser, lagrum måste bli svängrum, säger Anders Svensson.

– Om inte lagarna kan medge en insats med hemvärn eller driftvärn i situationer där människor eller infrastruktur behöver skyddas finns inget berättigande för ett driftvärn i dagens form, förtydligar Matthias Persson, chef för beredskaps- och säkerhetsskyddsenheten.

Men även mot mindre allvarliga händelser som vandalisering kan driftvärnet sättas in. Klottrare och vandaler ska veta att i Ånn och Åre bedrivs spaning med bildförstärkare och sensorer mot tägsätten.

Musketörer

Anders Svensson jämför företagens engagemang i järnvägens driftvärn med de tre musketörernas valspråk "En för alla, alla för en".

– Det främjar hela branschen att stötta varandra, från krishantering och hela vägen upp till höjd beredskap med ett och samma system vid alla grader av elände.

I en utredning av f.d. översten Björn Rosén föreslogs en fördubbling av den nuvarande styrkan till år 2006. Rosens viktigaste skäl är att det inte går en dag utan sabotage eller kriminalitet riktad mot järnvägen och att förbanden därför även bör kunna inrikta mot mer fredsmässiga uppgifter.

Driftvärnet är en billig försäkring mot skador som kan bli mycket stora som vid ställverksbranden i Järna häromåret och elavbrottet på Öresundsbron.

Text: Ulf Ivarsson

Foto: Anders Svensson

Sixten med sin husse Jörgen Gustavsson från Halmstad och prisutdelaren Lars Frisk från Högvärteret.

Tjänstehunden Sixten vann SM

Tjänstehunden i hemvärnet Svarte Petters Bernard Bärssärk, till vardags kallad Sixten, vann SBK:s svenska mästerskap för bevakningshundar sista helgen i september i Värnamo.

Sixten är en sexårig rottweilerhane med mycket "motor" i sig.

Sixtens husse Jörgen Gustavsson berättar att Sixten är familjens sjätte tjänstehund och den andre att vinna SM. Hela familjen – Jörgen med Sixten och fru Kristina med Sixtens bror Findus, är engagerad i Hylte hemvärnsbataljon som hundförare.

Jörgen och Sixten förberede sig noggrant inför mästerskapen. Jörgen, som undervisar sina kamrater inom SBK i mental träning, vet hur viktigt det är med koncentration inför

en prestation. Därför tillbringade familjen en vecka före SM i tävlingsområdet för att bekanta sig med terrängen och varva ned Sixten. Förberedelserna gav önskad effekt.

Sixten tillhör rasen rottweiler, som efter kamphundsdiskussioner utpekats som farlig. För att visa omvärlden hur fel-

aktig denna bild är har Jörgen och Sixten förevisningar för barn i skogsmulleskolor och för handikappade barn. Då visar Sixten hur trevlig och duktig han är som servicehund. En mångsidig vinnare med andra ord.

Text: Hanne Wählén

Foto: Ulf Lonäs/Brukshunden

[View all posts by user](#)

Äntligen en chans att
få samma lysande karisma
som Clintan, Bruce och
Harrison.

ANSWER **QUESTION** **NUMBER** **ONE** **FOR** **THE** **TEST**. **DO** **NOT** **ATTACH** **AN** **ANSWER** **TO** **THIS** **QUESTION**.

• 本章主要介绍了如何通过分析竞争对手的策略来识别市场机会，从而制定有效的竞争策略。

© Magi IT

Bakåt! Det finns växtkraft i hemvärvnet i Värmland. Två av tre i Tingvallas vassaste platon är minst gruppchefsutbildade.

Värmland skakas om igen 'Allt vi vant oss vid försvinner'

Hemvärnkartan ritas om med respekt för uråldriga gränser. Men personalbristen gör att förband måste slås ihop

Gamla mönster bryts när hemvärvnet omdanas i Värmland. Man försöker ta hänsyn till hembygdskänslan och samtidigt övervinna uråldriga gränser som beror på att det är svårt att färdas på tvären mellan älvdalarna.

På Värmlandsgruppen har chefen, major Göran Andersson ingen lätt uppgift att tillfredsställa både rikshemvärnsavdelningens direktiv och personalens önskemål. En ny hemvärnskarta måste vara klar till april 2002.

Dags slå ihop

Så sent som i början av 1990-talet fanns 4000 hemvärnsmän i i Värmland, idag halva antalet. För fem år sedan blev 42 hemvärnsområden 25. Senare organiserades fem bataljoner och ett fristående kompani. Beroende på att personalen inte räcker till, måste nu förband slås ihop igen.

Mölnbacka hvkompani i Forshaga några mil

Text & foto:
Ulf Ivarsson

norr om Karlstad har två alternativ.

– Antingen går vi ihop med Alster-Nyed eller också med Apertin och jag är inte glad för någotdera.

Nyutnämnde chefen Stefan Thunberg bedömer det som svårt att rekrytera upp till gränsen på 75 (100 minus 25 procents "rabatt") som krävs för att få leva kvar som eget kompani.

Hur det än slutar befärlar han avhopp. I förbandet finns flera ensamföretagare som har svårt att kombinera jobb med övningar.

Många av kompaniets 54 soldater är äldre och en generationsväxling kommer. I Forshaga bor 10 000 människor, vilket är ett litet underlag för värmländska förhållanden. I den våg av industrinedläggningar som skakat landsändan lämnar ungdomen de mindre orterna.

Mer personal het önskan

Stefan Thunbergs, hetaste önskemål är mer personal, fast det lär bli svårt utan lagändringar som förenklar för dem som mönstrar att söka sig till hemvärvnet.

– Det är onekligen en tröskel att hamna i ett förband där man inte känner någon. Allt vi vant oss vid försvinner – skjutbana, hemvärnsförråd och objekt säger John Bergqvist, erfaren hemvärnssoldat i Mölnbacka.

John Bergqvist gjorde vid Hemvärnets besök en av sina sista övningar – stridsskjutning på Horssjöns skjutfält.

– Jag berörs inte personligen eftersom jag snart är veteran, men nog känns det konstigt att vårt gamla hemvärnsområde försvinner.

Knäckfråga

Planerna på att samla kompanierna längs gränsen till Västergötland, Närke och Dalarna

Allan Johansson (skytt) och Bruno Ljungarå i Mölnbacka hkompani avhjälper ett eldavbrott på med kulsprutan.

Sven-Åke Modin, chef för Älvadals hkompani: En jobbig process, de äldre känner inte igen sig.

till en "Bergslagens hvbataljon" är en knäckfråga.

– Vi slog ihop Råda och Munkfors och för att slippa diskussion valde vi kompaninamnet Älvdal från det gamla Närkes och Värmlands infanteriregemente. Nu vill vi bilda en enhet med Ekshärad och Hagfors här i norr, säger Sven-Åke Modin, som är chef för Älvadals hemvärnskompani.

En och annan väntas lämna in på grund av omorganisationen.

– Ekshäringar och kristinehamnare tycker kanske inte att de har så mycket gemensamt. Förmodligen är ändå ominrikningen av Försvarsmakten en större anledning till avhopp, anser Sven-Åke Modin.

Förankringen i bygden består genom att hemvärnsföreningarna lever kvar.

Som fackman – tidigare överstelöjtnant i Värmlands regemente – ser Sven-Åke Modin också problem att leda den geografiskt utspridda bataljonen med de sambandsmedel som står till buds.

Han får instämmande av Bo Knoblauch, kompanichef i sydligaste området, Visnum.

– Det är 18 mil från norr till söder, det vore därför bättre om vi fick vara ett fristående kompani.

Visnum klarar lätt gränsen men eventuellt inte grannen Kristinehamn och därför måste de två antagligen gå ihop

Slagit väl ut

Minst bekymrade över omorganisationen är hemvärnsmännen i Karlstad med omnejd. Namnet Tingvalla hvbataljon har slagit väl ut. En sannolik neddragnings från sex till fyra kompanier upplevs inte som så dramatisk, säger chefen Charlie Skoghäll.

De nya är i 30-årsåldern och får en del av introduktionsutbildningen i kompanierna för att de snabbt ska komma in i förbanden.

– Det är farligt att röra om i hemvärvnet, säger förplägnadslottan Birgit Nilsson med glimten i ögat.

Nejdå, vare sig Birgit eller nyvärvade kollegan Maj-Britt Seger har något emot flytten från det lilla hemvärnsområdet till bataljonen

även om många nya ansikten dyker upp i matkönen.

– Man får anpassa sig. Förändringar ligger i tiden.

I västra Värmland upplever Göran Andersson att intresset för omorganisationen är svagt. Kompanier och områden lever sida vid sida. En del gamla chefer vill inte vara med.

– Förankring är viktig, men diplomatin måste ta slut någon gång, säger Göran Andersson, som kan tänka sig att göra en ny bataljon av förbanden i Nordmark, Arvika och Eda istället för Jösse hemvärnbataljon.

Bromsar inte

– Nej vi bromsar inte utvecklingen, tvärtom har vi gjort om bataljonen enligt de nya klossarna, problemet är att det fattas folk, förklrar stf bataljonschefen Tony Sandström.

Ynka 11 man saknas för att Jösse ska motsvara 75 procent av behovet och därmed få finnas kvar i sin nuvarande form.

När värmilänningarna ömsat skinn och pengar åter pumpas in år 2003 ska hela organisationen testas på en och samma gång. Tidskriften Hemvärvnet fick en försmak av hur det då kan te sig på Horssjöns skjutfält i september. Troppar ur Tingvallabataljonen uppträdde mycket övertygande under momentet eldöverfall.

Vi har svårt att få in nya lotter, så vi gör om hemvärnsmän till kockar, berättar Birgit Nilsson och Maj-Britt Seger.

Stefan Thunberg, tidigare yrkesofficer vill ha kvar sitt kompani.

Allt gammalt städas ut

Hemvänet genomgår just nu den största förändringen i sin 60-åriga historia.

Text: Ulf Ivarsson
Foto: Lasse Sjögren

Omslagsbild på Hemvänet 1/1972. "Bilden skälligen ofältmässig", har fotografen Lasse Sjögren noterat på baksidan.

Förband slås ihop, floran av olika slags grupper och beväpning rensas bort och fram tråder ett bestämt antal likadana plutoner och staber.

Den taktiska och organisatoriska målsättningen, TOM, som kom ut i oktober 2000, styr hela processen. TOM talar om vilka uppgifter grupper, plutoner och kompanier ska lösa. Detta i sin tur avgör hur plutoner och staber ska vara sammansatta. Till varje "kloss" faller automatiskt rätt materiel ut som en order till underhållsregementet.

Gemensam pott

– Så fort vi får en ny pryl knyts den till plutonen, som ju är hemvänetts stridsenhet. Förr fanns den gemensamma materielen i en stor pott på kompaniet eller Fo-gruppen utan att vara öronmärkt, säger major Mats Stedt på rikshemvärnsavdelningen.

Då hemvärnsgrupperna tidigare kunde se ut lite hur som helst blev det en svårhanterlig uppsjö av utrustningslistor.

Vid rikshemvärnsavdelningen har sedan i maj pågått inkodning av hem-

värnsförband i arméns krigsförbandsregister, KRO/A.

– Vi kan snart exakt säga hur många plutoner (strax under 2000) och staber vi har och det ökar trovärdigheten när vi för dialog om ny materiel.

En viss frihet finns ändå kvar – så länge förbandet håller sig till anbefalda klossar.

– Vill någon ha två kokgrupper till kompaniet tittar vi på kartan för att se om det verkar rimligt. Till sist är det ändå militärdistriktet som fastställer.

Ger bakläxa

Kravet på 8 man i gruppen, 32 i pluton, 100 i kompaniet och 325 i bataljonen har lett till ett febrilt pusslande i militärdistriktsgrupperna. Att, som skett i något fall, enbart ändra benämningarna duger inte.

– Det ger vi bakläxa på liksom på underlaget från den MD-grupp som ville behovsätta 70 extra plutoner. Konsekvensen på riksplanet skulle bli att materielen inte räcker till.

I norr försökte man behovsätta granatkastare, pv-pjäser och radiobandvagnar. Det stötte genast på patrull.

– Vi vill inte att hemvänet ska bli

en prylbod. Det är behovet som ska styra och inte överflödet av materiel.

I en kompanistab hade någon föreslagit en prickskytteomgång och två befäl till förfogande men inga betjäningsförband. På bataljonens tross-tropp fanns två kockar men ingen lågtryckspanna.

Ett telefonsamtal så var den saken utredd.

Flera MD-grupper anser sig ha en modern organisation, men tittar man efter i krigsförbandsregistret består förbanden av gamla klossar. Allt sådant måste nu städas bort, annars löper man risk att inte få ut ny materiel.

Inget är heligt

I utgångsläget fanns på pappret 114 000 hemvärnsmän, tillgången är 69 000. Varenda bataljon och kompani skärskådades därför och inget är heligt.

Den 15 november ska hemvänetts nya krigsorganisation vara behovsatt. Vid årsskiftet körs KRO/A mot PLIS (personal) och Forgus (materiel) och ut kommer färdiga förbandslistor för organisationsåret 2003. Det betyder att materielen ska vara ute senast den 1 januari 2003.

Dalarna kastar aspirinet

Text & foto: Ulf Ivarsson

Första kursen som ger behörighet att behandla med syrgas och morfin gick i Falun i augusti.

Smärstillande läge och värtkabletter är allt hemvärnssjukvården hittills kunnat erbjuda vid svåra smärtor. Nu ska behandlingen bli betydligt effektivare.

I augusti premiärdrillades i Falun 20 hemvärnssjukvårdare från Dalarna, Gästrikland, Västmanland och Uppland att ge morfin, syrgas och mäta blodtrycket. Möjligheter att ge syrgas krävs vid sjukvårdsberedskap 2, som man i regel måste ha då förbanden skjuter skarpt. Efter skriftligt och praktiskt prov kvitterade kursen ut personliga tillstånd att ge syrgas vid fredstida övningar. Endast i krig får de ge smärtlindring och då på, som det heter, delegation av militärdistriktsläkaren.

Stabsläkaren på Mellersta militärdistriktet i Strängnäs, Göran Brodén höll ett vakande öga på utbildningen och examinerade sjukvårdspersonalen.

Den här 16-timmars påbyggnadskursen är en direkt följd av den nya målsättning för hemvärnssjukvården som generalläkaren och rikshemvärvnschefen enades om i våras. Kursen ska repeteras vartannat år.

Ville göra mer

Ingen militär sjukvårdspersonal och inga värnpliktiga med sjukvårdsutbildning finns kvar i Dalarna sedan regementet lades ner. Tidigare hade varje skjutfält i länet egen ambulans.

– För att kunna utveckla hemvärnet valde vi att kompletteringsutbilda hemvärnspersonalen. Alternativet var att beställa ambulans från landstinget för 10 000 kronor om dagen, säger major Ulf Titz, som är chef

Emma Lindell, Ken Högström och Jimmy Sjögren över att ge syrgas.

Sjukvårdsbefälet
Thomas Lindgren,
Västerås och sjuk-
vårdsgruppchef
Raino Leiononen,
Kungsör, undersö-
ker innehållet i sjuk-
vårdsväskan 9.

för hemvärnssektionen på Dalrege-
mentsgruppen.

Hemvärnssjukvårdarna är billigare.
De ersätts med 130 kronor i timmen
då de är i beredskap utöver ordinarie
övningstid.

Andningen övervakas

Autoinjektor innehåller 10 milliliter
morfin, tillräckligt för att lindra även
svåra smärtor upp till tre timmar.

– Riskerna är minimala så länge de
skadade har smärtor, men andningen
kan påverkas, så den måste överva-
kas, berättar sjukvårdsinstruktör Berit
Karlsson, Södra Dalarnas hbataljon,
tillika sjuksköterska inom kirurgin.

Inte heller syrgas är farlig att ge,
men då den klassats som läkemedel
behövs delegation av MD-läkare.

Tidigare har inte hemvärnssjukvår-
darna sysslat med att ta blodtryck.
Sjunkande blodtryck kan vara ett teck-
en på inre blödningar och ger en signal
om att den skadade bör få förtur till av-
transport, säger Berit Karlsson.

Under kursen bekantade sig hem-
värnssjukvårdarna med sjukvårds-
väskan 9, som anskaffas för sjukvårds-
beredskap 2. Även plutonsapotek ska
då medföras.

Genom att väga ihop riskerna för
olyckor och tiden för transport till kva-
lificerad sjukvård kommer övningsle-
daren fram till beredskapsgraden. I
enkla fall räcker första förband, for-
don och samband.

Vid tillämpade övningar stiger kra-
vet. Ofta hamnar man då på sjuk-
vårdsberedskap 2. Sjukvårdsbered-
skap 3 är sällsynt – bara vid extremt
riskabla övningar som handgranat-
kastning och skjutning med skarp
ammunition i skog. Då krävs sjukskö-
terska som kan sätta dropp och ge
morfin.

– Är det fyra mil eller längre till
akutsjukvård använder vi helikopter
för transporten, berättar Ulf Titz.

Kursen i Falun är den första i sitt
slag.

– Nu vet vi hur utbildningen ska
läggas upp, minst lika viktigt har va-
rit att stämma av utbildningsplanen i
verkligheten, säger sjukvårdsinstruk-
tör Ulla Allard, som arbetar som kon-
sult åt Röda korset.

Även utbildningsplanen för hem-
värnsmännens tio timmar extra sjuk-
vårdsutbildning på två år är färdig.

– Ni kan börja när ni vill hälsar Ulla
Allard genom Hemvärnet.

Dra av hemvärvnet på skatten!

Rekordmånga motioner med radikala förslag borgar för att 2001 års ting blir en intressant tillställning.

Text: Ulf Ivarsson
Foto: Anders Kämpe

Längst går Norrbottensgruppen som utan prut vill återinföra allmän värnplikt. Norrländningarna tänker sig att hela åldersklassen, 45 000 man, utbildas i minst tre månader. Endast 15 000 gör en fullständig grundutbildning, resten placeras i försvarsplutoner i de nationella skyddsstyrkorna eller rekryteras till hemvärvnet.

Livgrenadjärerna i Östergötland föreslår frejdigt ett grundavdrag i deklarationen om man gjort sina timmar i hemvärvnet.

Kreativiteten flödar när det gäller rekryteringen och många motioner handlar om hur vi ska fylla på i leden. Rikshemvärnsrådet nappade direkt på Skånska Dragongruppens, Norra Smålandsgruppens och Livregementets grenadjärgruppens idé om att pojkar och flickor som genomfört fullständig ungdomsutbildning ska ha förtur till värnpliktstjänstgöring. Baktanken är förstås att de senare ska återkomma i hemvärvnet.

Förr antogs duktiga hemvärnsungdomar fast de var utan grundutbildning, men det går inte med dagens bestämmelser. Skånska Dragongruppen och Blekingegruppen försöker övertyga tinget om att slåss för att återinföra systemet.

En annan väg kan vara att skola in vuxna intresserade som saknar grundutbildning. Så skulle kunna ske på samma sätt som avtalspersonalen idag genomgår en veckolång TFU, totalförsvarsutbildning. Västerbottensgruppen vill på detta sätt fånga in ny personal och lägga grunden för fortsatt hemvärnsutbildning.

Vill ha betyg

Kammen växer på hemvärnscheferna i takt med att de får en tyngre roll i försvaret av Sverige. För att hemvärnssoldater ska få ut daglig dräkt (m 87) som bekräftelse på att de är fullvärdig militär personal, pläderar skåningarna.

Södertörnsgruppen tror på officersexamen för hemvärnsbefäl. Kollegorna i Stockholm vill både ha betyg, gå kurser på Försvarshögskolan och tjänstgöra som trupputbildare vid andra förband än hemvärvnet.

Regional bataljonschefsutbildning på helger vore bra, hävdar västmanlänningarna. Folk har svårt att vara borta från jobbet i längre perioder. År 2000 utbildades 90 kompanichefer på HvSS, Hemvärvnets stridsskola och bataljonschefskurserna hade 80 deltagare.

Skolan borde döpas om till Hemvärvnets utbildnings- och kompetenscentrum, anser Livregementets grenadjärgrupp (Närke) och Gö-

Östgötarna vill ha skattereduktion för hemvärnstjänst.

teborgsgruppen ser helst en överste (idag överstelöjtnant) som chef för HvSS. När For-gus inom kort tar över förråd och matsal på HvSS blir det kvar ett för litet befäl för en överste, tyckte rådets arbetsutskott vid motionsbehandlingen.

Sticker ut

I materielfrågan sticker egentligen bara Solna-Sundbybergs hemvärnskompani ut hakan. Andemeningen i motionen är att hemvärvnet ska nyanskaffa materiel som behövs för att lösa uppgiften enligt TOM, den taktiska och organisatoriska målsättningen. Uppgiften att bevakar och skydda i alla väder kräver mer och bättre grejer än den ryska bildförstärken, skriver motionären.

Från Skåne och Kalmar kommer propåer till tinget om att det är svårt att få loss FMCKs motorcyklar till övningarna och att mc-ordonnanser från fältförband inte vill köra Jawa.

Traditionerna vårdas i hemvärvnet – Nyköpings fänika paraderar.
Foto: Ulf Ivarsson

Opinionen för beväpning av sjukvårdare lever kvar.

Överför motorcyklarna till hemvänet på samma sätt som terrängbilarna hör till beredskapsplutonerna, begär motionärerna. Någon brist på modernare motorcyklar råder inte. FMCK får 2000 fräscha Huskvarnor – antalet ordonnanser är idag 1099 och behovet 1 728.

Övriga materielfrågor på tinget är mjukare och kretsar kring uniformer, skärmössor, medaljer, regementsknappar och emblem. Intresset för traditionerna tycks vara starkt i hemvänet. Protokollsavdelningen i Högvärteret funderar som bäst på hur man ska bevara infanteriet – men bara som symbol på uniformerna.

Östgötarna vill ha korsluga musköter på m90 och 87. Hemvärnsbefälets riksförbund anser att det är en negativ särbehandling att inte alla hemvärnsbefäl får bärskärmössa till daglig dräkt. Den lyxen är förbehållen bataljonschefen, ställföreträdaren och bataljonskvartermästaren, övriga får ha båtmössa.

Ömmande fall

En hel packe motioner om höjda ersättningar, premier och nya befattningspengar kommer att bli till slag i luften även om tinget ställer sig bakom dem. Deras öde är nog att hamna hos rikshemvärnsavdelningen för bevakning i utredningen om Hemvänet efter 2004.

Köper ÖB förslagen i framtidsutredningen kan det trilla ut mycket pengar. För 2002 finns inget att dela ut, utom möjligen för att ge ungdomsledarna en höjning från dagens ynta 100 kronor i månaden före skatt. Ett tips är att först 2003 års ting kan ta sig an de mest ömmande fallen, till exempel de som kan komma att få extra lång tjänstgöring i beredskapsplutonerna.

Extra trögt redan i portgången fick därför hallänningarna med sin motion om 1000 kronor för genomförd högvakt. En högvakt med hemvänet är redan i storleksordningen 100 000 kronor dyrare än med värnpliktiga, konstaterade arbetsutskottet vid sin granskning i september.

Breddar demokratin

En hel del förslag till nya former för medinflytandet har väckts. Skåningarna vill bredda demokratin genom att bjuda in fler civila myndigheter i olika råd.

Kalmar anser att bataljonsstabens med bemötande förband och beredskapspluton ska va-

Skåne och Kalmar vill att motorcyklarna ägs av hemvänet.
Foto: Ulf Ivarsson

ra representerade på samma sätt som kompanierna. Fick Livgardesgruppen bestämma skulle bataljonerna ha platser i MD-grupprådet i proportion till antalet fullgjorda kontrakt.

Skånska Dragongruppen nöjer sig inte med att vara åskådare till utredningar om hemvänetts organisation och kräver att protokoll från rikshemvärnsrådet sprids neråt.

En het fråga blir beväpningen av sjukvården. Vare sig insändarna i denna tidning eller överenskommelsen mellan rikshemvärnschefen och Röda Korsets generalsekreterare har lugnat ner känsorna. Riks avtalet upp kommer Röda korset inte att bemanna sjukvårdsbefattningsarna, bara utbilda de enskilda hemvärnssoldaterna. Arbetsutskottet vill utreda och skjuta avgörandet till nästa ting.

Lång väg till tinget

Kompanistämmer och regionala ting är bara början på en lång och svårforcerad väg för en motion till rikshemvärnstinget. På rikshemvärnsavdelningen samlas motionerna ihop och i augusti-september sker en så kallad stabsbehandling. Det innebär att en fackansvarig handläggare studerar förslaget och bedömer hur realistiskt det är.

Fakta tas fram för att hjälpa nästa instans, rikshemvärnsrådets arbetsutskott, att i mitten av september skriva ett preliminärt förslag till beslut. I år var det extra många motioner och tiden ganska knapp. Arbetsutskottet hade bara en dag på sig att mangla fler än 100 yrkanden.

I början av oktober justerades

yttrandet över varje motion av hela rådet. Men sista ordet är inte sagt.

På tinget den 8 november sätter arbetsgrupper bestående av valda ombud ånyo tänderna i skrivningarna. De kommer att jobba till sent på kvällen med att finslipa förslagen till tingsbeslut. Fredagen den 9 november faller slutligen domen – det har hänt att ombuden inte följer rådets yttrande.

Protokollet ska vara klart för utsändning den 25 november. De motioner som överlever tinget hamnar återigen i rikshemvärnsavdelningen. I god tid före nästa ting, våren 2003, går det därifrån ut en orientering om arbetsläget med 2001 års motioner.

Jakt på pedagogiska stjärnor

Hemvärnsbefälets riksförbund ska lägga all kraft på mjuka ämnen och leta reda på pedagogiska stjärnor i den egna organisationen som kan locka elever till kurserna.

HBR, Hemvärnsbefälets riksförbund är inne i slutfasen av ett visionsarbete som startade vid förra riksstämmen.

Enligt Irma Palm, taleskvinna för HBR:s framtidsgrupp är det viktigt att mera exakt klartlägga utbildningsbehovet och vad HBR kan bidra med i befälsutvecklingen för att veta vad som kan skäras bort i dåliga tider och undvika osthyvlar.

– Oavsett hemvärnets framtida roll kommer vi att behöva ta ett större ansvar för befälsutbildningen.

Det är högre kompetens, bätt-

re förmåga att lösa krigsuppgiften och ett utvecklat ledarskap som HBR även fortsättningsvis ska ägna sig åt. Men de "tekniska delarna" vill HBR lämna till HvSS och andra som har kapacitet.

På ordförande- och utbildningskonferensen i Göteborg 28–30 september uttalades än en gång ett klart nej till alla spekulationer om samgående med CFB, Centralförbundet för befälsutbildning (FBU). Sist frågan var uppe blev villkoren för hårdsmälta – HBR skulle mer eller mindre ha utraderats.

Förhållandet mellan HBR och CFB kan beskrivas så att HBR tar hand om allt ovanför midjan, CFB allt nedanför.

– Inom HBR sköter vi gärna om utbildningen i ledarskap, medan FBU tar hand om stridstekniken under samma övning, säger Irma Palm.

Framtidsgruppen i HBR fick godkänt av ordförandekonferensen. Fr v Anders Lidberg, Arvika, Jan Andersson, Borås och Irma Palm, Stockholm. Robert Willén saknas på bilden.

Hemvärnsbefälets Riksförbund

Kansli: Tegellidsgatan 6, 596 34 Skänninge, telefon: 0142-400 70, telefax: 0142-403 10, hemsida: www.hbr.nu

Red HBR-sidorna: Per Sjövärd 013-10 11 56
Förbundsordförande: Lars Hedsäter 08-551 501 25
Förbundskassör: Krister Willén 0142-108 24

Sektionsordförande/kontaktman:

Blekinge	Ronnie Nilsson	0455-840 89
Dalarna	Göte Hedström	0250-147 81
Eksjö	Allan Jardén	0381-61 16 05
Gotland	Sune Ljungberg	0498-24 04 76
Gävleborg	Lars Hedbrant	0270-28 51 91
Göteborg o Bohus	Marion Gunnhage	031-19 10 38
Halland	Sven-Erik Ohlsson	035-382 66
Jämtland	Lars Grahn	0693-213 12
Kalmar	Jan Ermeståhl	0485-56 29 85
Kronoberg	Bengt Persson	0472-26 10 82
Norrbotten	Jan Backman	0911-20 40 37
Sjuhäradbygden	Jan Andersson	033-13 70 18
Skåne	Lars Olsson	046-12 25 67
Stockholm	Bjarne Bjurström	08-644 82 46
Södermanland	Ove Hass	016-48 48 72
Uppsala	Yngve Dohlk	0174-403 37
Värmland	Charlie Skoghäll	054-56 28 60
Västerbotten	Lars Marklund	070-574 65 01
Västernorrland	Thorbjörn Blomberg	060-53 75 50
Västmanland	Christer Jacobsson	021-731 10
Västra Väner	Thomas Henriksson	0532-135 13
Örebro	Bengt Erik Johansson	0580-310 29
Östergötland	Bertil Karlsson	013-10 12 47

På konferensen fick HBR:s framtidsgrupp klartecken att fortsätta på den inslagna vägen utom på en punkt. Den gäller utbildning för stöd till samhället, där majoriteten tycker att sådan i allmänhet är onödig.

– Räddningstjänsten får inte vänja sig vid att det bara är att ringa hemvärnet, säger Lars Grahn, Jämtland.

Någon ungdomsverksamhet i HBRs regi blir det inte. Men visst kunde konferensdeltagarna tänka sig att stötta och kanske även utbilda ungdomsledarna.

– Det kommer att ta tid att jobba in oss i ungdomsverksamheten, men det är ett mål för det är där fröet sås, säger Jan Erneståhl från Kalmar. Han är faddar för några ungdomar och ivrar för att få in äldre hemvärnsbefäl som instruktörer vid avdelningarna.

På samma linje är Anders Lidberg, Arvika som sett exempel på att fel saker lärs ut till ungdomar.

– Vi kan fungera som före-

gångsbefäl och mentorer för ungdomsledarna.

Ekonomin är trots statsanslag på drygt två miljoner kronor ett plågoris för HBR. Organisationsstödet håller inte jämna steg med ökningen av medlemsstalet, som år 2000 passerade 10 000-strecket.

På konferensen föreslogs att HBR bör sträva efter att omfatta all hemvärnspersonal och även anställda i Försvarsmakten. Vi har en stor uppgift när det gäller utbildningen av samtliga hemvärnsbefäl, heter det i visionsgruppens rapport. Med andra ord är även avtalspersonalen en viktig målgrupp.

”Det bör vara en grundtanke i all verksamhet som HBR bedriver att bevaka att befäl från samtliga tjänstegrenar får möjlighet till utveckling inom det gemensamma uppdraget i ett hemvärn förband”, lyder en formulering i den vision som alltså vann gillande hos sektionernas ordföranden.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Finland valde bort hemvärvnet

Finland har inget hemvärvn men en FBÜ-liknande organisation för både militär och civil utbildning.

Text & foto: Sven Kostenius

Frivilliga i parad i Rovaniemi på nationaldagen.

Ar 1990 gav Finland helt sonika fredsavtalet med Ryssland en ny tolkning och upphävde förbudet mot frivillig försvarsutbildning. Man och man emellan började man tala om att bilda ett hemvärv, men någon sådan organisation är inte nödvändig för att trygga det frivilliga engagemanget hos det finska folket.

I stället bildade man 1992 en försvarsutbildningsförening såväl för krigsmakten som för det civila samhällets behov – Maanpuolustuskoulutus ry, Försvarsutbildningen (FÖU rf). Föreningen, som omorganiseras ifjol, utbildar nu 20000 personer årligen (varav 30 procent kvinnor) i färdigheter som efterfrågas av försvarsmakten, kommunerna och enskilda.

Fyller hemvärvnsuppgift

Den finska försvarsmaktens lokalt förankrade vaktkompanier (vartiokompaniat) och andra lokalförsvarsförband under militärlänen anses fylla den uppgift som vi i Sverige gett hemvärvnet.

Vaktkompaniernas personal är i huvudsak lokalt rekryterade men pliktigt. Dessa förband stödjer sig på FÖU, vars utbildningar till cirka 50 procent har rent militärt innehåll och till hälften ger vanliga medborgare färdigheter att hantera kriser och störningar i det civila samhället.

Årligen deltar även ungefär 2 000 skolelever i FÖU:s utbildningar. Det måste dock påpekas att FÖU inte har något ansvar för att producera färdig trupp, den enbart stöder Försvars-

makten och andra myndigheter med att utbilda enskilda reservister och andra medborgare.

Demokrati

I staben i Helsingfors finns två utbildningsledare, en administratör och en sekreterare. "Rf" i Försvarsutbildning rf står för "registrerad förening", vilket betyder att FÖU i likhet med andra föreningar har demokratiskt antagna stadgar. FÖU har inget individuellt medlemskap utan 13 medlemsorganisationer, varav två är Försvarsministeriet och Försvarsmakten.

Bland övriga medlemsorganisationer kan nämnas Reservofficersförbundet, Reservistförbundet, Kvinnornas bemedelsförbund och Suomen Sinibarrettiliitto, en motsvarighet till svenska sammanslutning Blå baskrar-na.

FÖU ska alltså inte förväxlas med hemvärvnet i de övriga nordiska länderna och inte heller skyddskårerna, som fanns i Finland före kriget. Föreningen har inga operativa eller myndighetsutövande uppgifter. Däremot motsvarar den svenska CFB, Centralförbundet för befälsutbildning. Det är därför inte förvånande att finska FÖU och svenska CFB just nu undersöker möjligheterna till att upprätta ett samarbetsavtal.

Liknar civilförsvaret

FÖU har 21 distriktschef med en avlönad distriktschef som ledare. Distriktsindelningen följer landskapsindelningen i Finland. Två av distrikten är ba-

serade på försvarsgrenarna marinen och flygvapnet.

Distrikten har cirka 200 lokala enheter, benämnda Paikallisoston (Paikko). Dessa erbjuder alla finska medborgare över 15 år utbildningar i färdigheter som syftar till att möta olika krissituationer i samhället. För svenskar liknar det i mångt och mycket civilförsvarsutbildning.

Utbildningen ges i form av kortkurser kvällstid eller under veckoslut. Ofta tar kurserna flera kvällar eller veckoslut att genomföra. De genomförs i samarbete med försvarsmakten och andra myndigheter men också frivilligorganisationer som till exempel Röda Korset.

Fakta Före det andra världskriget hade Finland en stark organisation för frivillig försvarsutbildning i Skyddskårer och Lottarörelsen. Skyddskårerna kvartstod som en militärt och politiskt betydelsefull faktor tills de upplöstes 1944 i enlighet med vapenstilleståndsfördraget mellan Sovjetunionen och Finland.

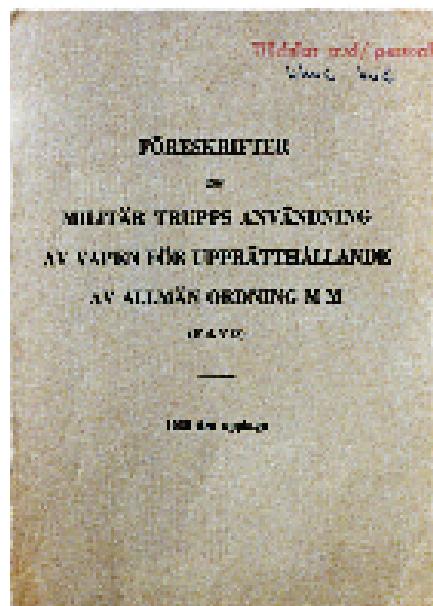
Samma öde drabbade den kvinnliga lottarörelsen som bildats 1921 och namngivits efter en dikt i Fänrik Ståls sägner. Fredsavtalet i Paris år 1947 satte slutgiltigt stopp för den frivilliga försvarsutbildningen i Finland och inte förrän efter Sovjetunionens fall kände Finland sig fritt att agera.

Hemväärnet skulle stoppa upplöpp

Det är inte sant att militären förbjuds ingripa mot demonstrationer efter dödsskjutningarna i Ådalen.

Lunde, Ådalen
1931. Militär bevakar ordningen.

Berördes hemväärnet av "Favo"? I varje fall tilldelades den kretshemvärnschefer och hemvärnschefer, vilket framgår av stämpel på omslaget på detta exemplar.

Text och foto: Per Sjöswärd

Det brukar heta att efter dödsskjutningarna i Ådalen 1931 är det ju förbjudet att låta militären hjälpa polisen. Men ingenting är mer felaktigt. Om detta varit i lag förbjudet skulle regeringen aldrig ha kunnat fastställa "Favo" 1958, "Föreskrifter för militär trupps användning av vapen för upprätthållande av allmän ordning mm".

Utfärdare inom Försvarsstaben var dåvarande ÖB Nils Swedlund, med arméchefens, Curt Göransson, kontrainsignering.

I föreskrifternas första paragraf fastslås att militär trupp får användas för ordningens upprätthållande om civil polis inte är tillgänglig eller då den är otillräcklig. I andra paragrafen definieras begreppet "upplöpp" sålunda:

"Upplöpp föreligger då folksamling stör allmän ordning genom att ådagalägga uppsåt att, med förenat våld, sätta sig upp mot myndighet eller ejdest framvinga eller hindra viss åtgärd samt underläter att skingra sig på myndighets befallning".

Beslut att använda militär trupp skulle få fattas av Kungl Maj:t, det vill säga regeringen, men i brådskande fall kunde ärendet hänskjutas ända ner till polischefen på orten.

Beslut om användning av vapen skulle fattas av den högsta civilmyndigheten på orten, men vid tidsnöd skulle avgörandet få fattas av "den på platsen varande högste militäre chefen". Bäddat för tolkningsfrågor – ärendet skulle ju i praktiken ha kunnat hänskjutas ända ner till en ställföreträddande gruppchef. Ingen lätt fråga för en vicekorpral.

Fastställdes 1958

Regeringen Erlander fastställde föreskrifterna i konselj på Stockholms slott den 15 januari 1958. Föredragande var dåvarande försvarsministern Sven Andersson. Man kan inte undgå att notera att det var dessa herrar som också låg bakom IB, den kontroversiella informationsbyrån.

Favos föreskrifter var på sina håll ganska skarpa: I punkt 11 c talas det

Grabbarna valde Elisabet

Det har blivit fart och drag sen Elisabet Janner blev hemvärnschef i Häggedånger

En tjej med skinn på näsan. Så beskrivs Elisabet Janner, landets första valda kvinnliga hemvärnskompanichef. Janner är bas för Häggedångers hemvärnskompani i Härnösand.

– Det är grabbarna själva som valt mig, berättar Elisabet. Givetvis var det en del som höjde på ögonbrynen när kompaniet fick en kvinnlig chef. Jag var först emot utnämningen, men grabbarna stod på sig och då accepterade jag.

Elisabet Janner har en bakgrund som stamanställd inom försvarsmakten. Hon är 36 år och har kaptens grad.

Satsade på det militära

Elisabet gjorde lumpen på KA 3 i Fårösund 1986-87. Hon bestämde sig för att satsa på det militära som yrke. Efter officershögskolan hamnade hon på KA 2 i Karlskrona. Flyttlassen gick sedan till Östersund där hon under tio år arbetade som trafikutbildare och artillerist vid A 4.

1995 valde Elisabet att hoppa av det militära. Istället började hon plugga. Numera är hennes yrke gymnasieärare. Hon undervisar i matte och

naturorienterande ämnen vid Härnösands gymnasium.

– Elisabet är mycket duktig och komplett i sitt kunnande, påpekar ställföreträddande kompanichef Thomas Nordgren. Hon jobbar ambitiöst och är lätt att ha att göra med. Elisabet har lyft många av grabbarna kompetensmässigt.

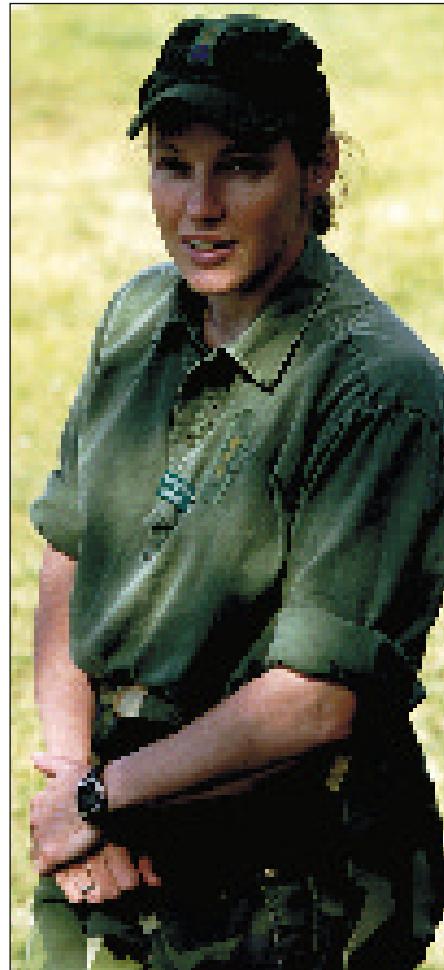
– Vi befann oss i ett läge då en ny chef skulle väljas. Eftersom vi hört mycket gott om Elisabet bestämde vi oss inom kompaniet att tillfråga henne. Vi är glada över att hon ställde upp och jag tror att alla numera ser positivt på detta, slutar Thomas Nordgren.

Gjorde bra val

Plutonchef Daniel Thorin är också positiv till sin kvinnliga chef.

– Det har blivit lite fart och drag sedan Elisabet tillträdde. De äldre i kompaniet trodde nog inte så mycket på den här lösningen, men nu kan det konstateras att vi gjorde ett bra val.

Chefen för Västernorrlandsgruppen, överstelöjtnant Peter Johansson säger att det är bra att kvinnor hamnar i chefsskicket inom hemvärvnet.

– Att kvinnor och män jobbar ihop under lika villkor har inte skett tidigare. Det innebär ett nytänkande som jag ser mycket positivt på. Som jag ser det spelar könet ingen roll. Det är kompetensen det hänger på.

I Västernorrland finns det 2 700 hemvärnsmän från 19 år och uppåt.

om att stridsvagnar och flygplan skulle vara lämpliga att sätta in, på ett tidigt stadium, i förebyggande syfte, vid fara för upplöpp.

Högkvarterets juridiska avdelning kan inte upplysa om när 1958 års Favö upphörde att gälla, men klart är att de inte gäller i dag. En källa (pensionerad officer) erinrar sig att "Favö" avskaffades i början på 70-talet, inte helt utan föregående debatt.

I Danmark har hemvärvnet inga rent polisiära uppgifter som kräver polisutbildning och juridiska kunskaper, men ändå hjälper hemvärvnet till med avspärrningar, trafikdirigering, transporter och sambandstjänst. Polisen kan därför koncentrera sig på det arbete den är utbildad och har befogenhet för, medan hemvärvnet tar hand om personalkrävande marktjänst. Därtill kommer hjälp vid efter sök av försvunna personer.

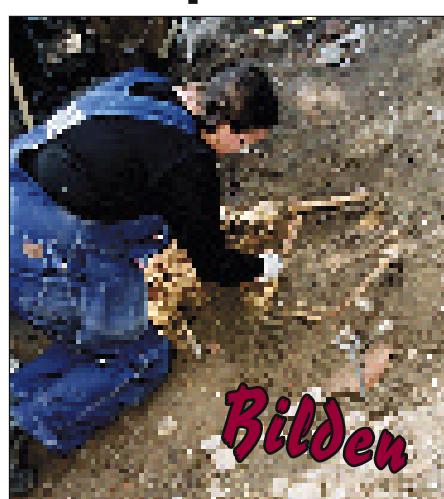
Hemvärnsmannen som stupade 1520

Kerstin Åberg, arkeolog på Upplandsmuseet gräver här fram vad som förmodligen är resterna av en svensk bondesoldat. Han stupade den 6 april 1520 i "Långfredagsslaget" i Uppsala. Striden stod mellan å ena sidan danske kungen Kristian Tyrann, adeln och ärkebiskopen och å den andra sidan sturarna med ett allmogruppbåd.

Det danska rytteriet kunde först inte göra sig gällande i snöovädret, men svenskarna lyckades inte fullfölja sitt anfall mot staden. Enligt Olaus Petri berodde det på att bondehären saknade en bra ledare, "regerare".

Om kraftmätningen är inte mycket känt. Händelsen drönnade i Stockholms blodbad senare samma år.

Massgraven påträffades av en slump i samband med ett vägarbete i maj i

år. Upptäckten är en sensation. Den tävlar med den så kallade Korsbetningen på Gotland.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Hemvänet ska kunna framrycka i bebyggelse och säkra objekt. Skyttesoldaterna (infälld bild) kan i motsats till hemvärnsförbanden rycka fram i skyddade pansarfordon.

Hemvärnsuppgift i stan

Hemvärnsförbanden i storstäderna tränas att framrycka och ta objekt i stadsmiljö.

Hemvärnsförbanden i storstäderna och på andra håll får nu fortlöpande utbildning i strid i bebyggelse, populärt kallat stadskonceptet. Denna artikel är ett försök att klargöra vad som skiljer och förenar en hemvärnsplutons och en stadsskytteplutons utbildning, utrustning och kapacitet att lösa olika uppgifter vid strid i bebyggelse.

Utrustning: Vad som förenar på utrustningsidan är i stort sett fältuniform och hög eldkraft med personliga handeldvapen (AK 4/hemvärn och AK 5/stadsskytte). Hemvärnsförbanden har kulspruta, pansarskott, granatgevär samt tilldelning av minor av olika slag.

En stadsskyttepluton har större eldkraft med tyngre vapen och utbildas på Livgardet att kunna framrycka med bepansrade stridsfor-

don. Det är dock inte helt klart vilken typ av fordon som ska användas och förrådsställas för den så kallade insatsbataljonen som är mekanisera. Ambitionen är att sex stads-skyttebataljoner (inklusive insatsbataljonen) på sikt ska finnas i krigsorganisationen.

Mobilisering: Här bör hemvänet ha ett avgjort plusvärde då en enskild pluton kan vara insatsberedd inom några timmar (i Stockholm finns idag 4 insatsplutoner, dessa har inställelsen vid 2 tim), dock max 48 timmar. Mobiliseringstiden för en stadsskyttebataljon är 72 timmar. Vid en överraskande invasion riskerar alltså hemvärnsförbandens insatsplutoner att ta emot första stötten!

Utbildning: En hemvärnsman i Stockholmsregionen kan delta i teorikvällar och ett begränsat antal förbandsövningar som avser strid i bebyggelse. Vid hemvärnsbataljon Stockholm (Sveriges största med 9 kompanier) var år 2000 antalet möjliga utbildnings-

Text & foto: Hanseman Calås, frilansskribent och hemvärnsman vid Stockholm Södra hemvärnskompani

tillfället på typobjekt 3–4. Inklusive teorikvällar i stadskonceptet blev den maximala tidsinsatsen för en ambitiös hemvärnsmans cirka 40 timmar.

Enligt major Sune Hansson, Livgardesgruppen, tidigare bataljonschef för stadsskytte på Livgärdet, ägnas huvuddelen av värnpliktstiden (7,5 månader) för en värnpliktig stads-skyttesoldat åt specialutbildning.

Plutonens storlek: I stort sett samma, 4 grupper, cirka 40 man.

Alder: Medelåldern bland hemvärnspersonalen i Stockholm är 35 år och har en spänvidd på 20–70 år. Stadsskyttesoldaterna vid insatsbataljonen kan avmönstras vid 30 års ålder och överförs då till ordinarie stadsskyttebataljoner och kan vara krigsplacerade där till 47 års ålder. Övertaliga från dessa förband kan därför utgöra en potentiell rekryteringsbas för hemvänet.

Kommunikation: Hemvänet har Ra 145, Ra 146 och Ra 175 och stadsskyttebataljona Ra 145, Ra 420. Båda förbanden har tråd.

Övrig utrustning: För fältarbeten i stad finns hos stadsskyttebataljonen en pionjärpluton som disponerar tyngre schaktmaskiner och en miniborr för asfalt. Modern utrustning för mörkerstrid ska på sikt tillföras stadsskytteförbanden men finns inte på hemvärnsförbanden.

Befälsstruktur: En stadsskyttebataljon har i krigsorganisationen 20–25 yrkesofficerare och ungefär lika många reservofficerare. För hemvärnsförbanden kan man inte göra något generellt påstående om befälsstrukturen annat än att vissa befäl kan vara f.d yrkesmilitärer eller reservofficerare från olika vapenslag. Utbildning av hemvärnsbefäl för strid i bebyggelse pågår genom FBU.

da och retirera medan en stridsvagn snabbt kan snurra runt genom att låsa ena bandet.

Tätorter, med gator, parker, industriområden och broar är en mycket skiftande stridsmiljö som erbjuder fördelar och nackdelar för försvar och anfall. Förorter med en mix av villaområden, gruppbebyggelse och grönområden skiljer sig ur stridssynpunkt avsevärt från de miljöer som återfinns i städernas citykärnor.

Olika stridsmiljöer

Tittar man med lupp på Stockholms stadsplanning kan urskiljas helt olika stridsmiljöer. Försvarsstrid på Östermalm med flera breda gator som utgör attraktiva framryckningsvägar är en och Södermalm som domineras av trånga gator en annan.

Pansarbekämpning vid försvar kan bli helt olika i dessa stadsdelar. På Östermalm finns stora lägenheter längs de breda gatorna (Strandvägen, Karlavägen) som möjliggör långa skottfält och placering av pansarbytande vapen med hänsyn till bakblåset (5–15 meter) och armeringssträckorna för det egena pv-vapnet (pansarskott minst 30 meter).

Hemvänetts uppgifter vid strid i bebyggelse kan sammanfattas enligt följande:

1 Hemvärnsförband ska ej öva för strid i bebyggelse på samma sätt som stadsskytteförbanden.

2 Hemvärnsförbanden ska inrikta utbildningen på att kunna framrycka i bebyggelse för att ta ett objekt och därefter skydda och bevaka objekten.

3 Vid sammanstöt under framryckning ska hemvärnsförbandet besvara elden och därefter kringgå fienden för att ta objekten.

: ryck fram och säkra

FAKTA: Arméns specialelförband för strid i bebyggelse är stadsskyttebataljonerna som kontinuerligt utbildas för insatser i Stockholm och på sikt i Göteborg och Malmö.

Grundbullen för stadskonceptets takтик, metodik och stridsteknik är "Förbandsreglemente för armén. Strid i bebyggelse (FörbR A SIB)". Detta reglemente på drygt 200 sidor, riktar sig i första hand till kompani- och bataljonschefer men även till hemvärns- och frivilligpersonal.

Mot bakgrund av redovisade fakta kan man fråga sig vilka uppgifter respektive förband bör/ska kunna klara (se tabell här intill).

För att ett anfall vid strid i stad ska lyckas anses att styrkeförhållandet bör vara 5:1 till 10:1 (normalt vid annan anfallsstrid 3:1–5:1). Detta innebär att en ordinär hemvärnspluton (cirka 40 man) i extremläget vid ett eventuellt anfall kan nedkämpa 4 motståndare.

Tredimensionell stridsmiljö

Striden kan ske i flera dimensioner: framför, bakom, sida, över, under. Något som de ryska trupperna smärtsamt fick erfara i Tjetjenien. Motståndarna visade stor skicklighet i att försvara och överraska genom fältarbeten som möjliggjorde snabba förflyttningar under, genom och mellan hus, blockeringar av framryckningsvägar och nedkämpning av blockrade hjulfordon.

Ett hjulfordon har stora svårigheter att vän-

Vad klarar förbanden?

	Hemvärn	Stadsskytte-förband
Anfall i stad	Nej	Ja
Genomsök av hus	Ja	Ja
Rensning av hus	Nej	Ja
Framryckning	Ja	Ja
Försvar	Nej	Ja
Fördräjningsstrid	Nej	Ja
Minering	Ja	Ja
Fältarbeten för anfall	Nej	Ja
Fältarbeten för försvar	Begränsat	Ja
Strid i mörker	Begränsat	Ja

Matrisen bygger på intervjuer med hemvärnsbefäl och utbildningsansvariga inom Livgardesgruppen.

Grytorna kallnade aldrig i Sorsele

Det var hektiska dagar för hemvärvet i Sorsele när militära transporter passerade på väg till vinterövningen Snöstorm.

För personal från regementen i Skövde och Östersund var Sorsele en lämplig anhalt för både mat, bränsle och logi. Det föll sig ganska naturligt att hemvärvet i Sorsele anlitades för förplägnad samt tankning av fordonen.

Totalt utspisades närmare 200 man och dryga 150 fordon tankades. I Folkets Hus ordnades förläggning för 135 man.

Koket förstärktes

Uppgiften löstes med bravur av Sorseles hemvärvsmän och kvinnor där förplägnadsgruppen drog det tyngsta och viktigaste lasset. Att laga och servera mat till 200 hungriga värnplichtiga är inte helt lätt när tidigare erfarenhet begränsas till att utspisa en fjärdedel så

Kokgruppen i Sorsele hade bråda dagar när flera förband på väg till Snöstorm utspisades. Här är det Ulla Johansson och Ola Oskarsson som steker pytt i panna

många vid egna övningar. Med förstärkning av ytterligare en kokvagn gick det bra. All mat lagades och serverades utomhus.

Värnpliktiga och befäl var mycket nöjda med god mat och fin service. Kokgruppen kun-

de avsluta sitt arbete vid nio-tiden på kvällen och grytorna hann inte kallna förrän det var dags för frukost som serverades halv fem morgonen efter. Detta var nu bara ett test av organisationen – för några dagar senare skulle nära dubbla an-

talet män utspisas och fordon tankas.

Riktigt test

Sorseles ställföreträande hemvärvschef Richard Hammar och kvartermästare Kent Lidberg höll i insatsen. En del transporter var mycket tunga och krävde extra sandningar i vissa motlut för att man skulle ta sig säkert fram.

Richard Hammar ser det hela som en mycket bra övning där man får ett riktigt test av vad hemvärvet kan med sin organisation och utrustning. Vid exempelvis ett längre elavbrott som hänt i Stockholmsområdet är det fullt möjligt att hemvärvet kan bistå vid massutspisning.

Dorotea hemvärn sattes på samma hårda prov när kolonnerna även där gjorde halt för tankning och utspisning. Hemvärvets manskap och då främst kokgruppen hade ett styvt jobb, både när trupperna var på väg till och ifrån övningen Snöstorm som hölls i trakterna kring Boden.

Text & foto: Christer Norberg

Strålande hemvärnsövning

Två ungdomar kommer till Sunderby sjukhus. Läkarna konstaterar strålningsskador. Jaktlag och bärplockare runt om i Norrbotten drabbas också.

Problemet tilltar ytterligare i omfattning varför länsstyrelsen i Norrbotten tar över ledningen av arbetet med att lokalisera, identifiera och oskadliggöra strålningskällorna. Efterhand tillkallas hjälp från grannländerna inom Barents regionen.

Detta var scenariot för den stora civila räddningsövning, Barents Rescue, som genomfördes i Norrbotten i samverkan med personal från Sverige, Norge, Finland och Ryssland. Militära enheter från respektive länder deltog med helikoptrar, robotar för att plocka upp lokalisera de strålningsskapslar och bombvagnar.

Hemvärn och frivilligorganisationer ställde upp med 60 personer. Uppgiften var främst att ombesörja bevakning samt

mathållning och transporter av besökande och övde.

Dessutom genomfördes eftersök för att lokalisera skadade ute i den karga, svårtillgängliga men vackra norrbottenska vildmarken. De skadade fördes sedan med ambulans eller helikopter till ett fältsjukhus där dom togs om hand av speciella strålningsexperter.

En bra och lärorik övning tyckte samtliga deltagare.

– Det här ligger ju också helt i linje med en av hemvärvets uppgifter nämligen stöd till ci-

Fred Lundberg, Boden, Dan Eriksson, Luleå, Harry Thornéus, chef för Norrbottensgruppen och Inger Segerstedt var nöjda med hemvärvets insatser.

vila samhället och att vi sedan får samöva med personal från andra länder gör det givetvis ännu mer intressant och me-

ningsfullt, tyckte Fred Lundberg ställföreträande chef för Bodens hvbataljon.

Text & foto: Jan Backman

Ungt finskt lag vann i Svanstein

Hemvärvsmän från Svansteins kompani i Torne-dalen besöker och gästar finländska reservare i norra Finland vid deras olika sammankomster i Rovaniemi.

Vid dessa besök deltar även hemvärnare från andra kompanier i älvdalen.

Den 3–4 augusti var det

dags för landskamp och fälttävlan i fem grenar: skjutning, handgranatkastning, avståndsbördning, punktorientering och yxkastning.

Finländarna kom med ett ungt gäng på tolv personer.

I Svansteins hemvärnskompani hade vi räknat med vinst i fälttävlan, men ack vad vi

bedrog oss. Finländarnas femmannslag segrade med stor marginal, vi hade inte en chans och vårt lag slutade som tredje av fyra lag. Andra platsen förlovade vi med två poäng mot ett mixat lag med finländare och svenskar.

Text: Fk Alfons Kieri, Svansteins hemvärnskompani

Svenskar ockuperar åter Estland

På stranden stod något tusental åskådare, många diplomater från olika länder. Estnisk TV och tidningsjournalister följde den spektakulära inledningen av årets Ernatävling. I fyra vågor kom gummibåtarna in.

Spärreld, granatnedslag och

sjunkbomber gav en autentisk effekt när det populära svenska laget satte svenska flaggan i en av Salmistubuktens sanddyner, hälsade flaggan med honnör och under åskådarnas jubel och applåder fortsatte det fingerade anfallet.

Svenskarna var först med

idén. I pressens och teves kommentarer talades det entusias-tiskt om att den goda svenska tiden hade återkommit. Så kal-las vår stormaktstid i Estland.

Hur det gick i tävlingen? Det svenska laget belade en 19:e plats bland 28 lag.

Erna var en livlina för est-

ländarna på 1940-talet undan de sovjeiska makthavarna och vid tävlingens camp och målonråde, Kautla, står ett monu-ment till minne av dem ur ci-vilbefolkningen som som av-rättades för sitt stöd till Ernamän.

Text & foto: Göran Pettersson

Kriget brakade loss på Veckholm

1:a platonens chef Anders Eklund, leder striden från 2:a gruppens stridsställning.

Västmanlandsgruppens 481:a och 482:a hvbataljoner med kompanier från Sala och Västerås övade stridsskjutning den 22/10 på Veckholms skjutfält utanför Enköping under kapten Kenneth Holgerssons ledning. Deltagarantalet var inte hundra procent, men så är tyvärr trenden.

Övningen inleddes med att friska upp handgrepp och handhavande av ksp 58, pan-

sarskott och granatgevär. Skarp ammunition plockades därefter fram och träningen fortsatte med skjutning med respektive vapen.

Läget var att Sverige sedan ett dygn befann sig i konflikt med Stormakten och platonernas uppgift var att bedriva ytövervakning övergående i eldöverfall i terrängen kring Veckholm.

Plotoncheferna fick framföra sina beslut i stort samt ge or-

der till gruppcheferna. Därefter var det dags att bemanna O-platser och stridsställningar. Sedan brakade kriget loss på flera ställen samtidigt.

Grupperna nyttjade de nyuppförskade kunskaperna till att bita ifrån sej med kraft, alla vapen nyttjades maximalt och fi hindrades att avancera i planerad riktning. Det är verkli-gen mäktigt att se, höra och känna när granatgevären sätter igång sin eldgivning.

Efter tillbakadragandet star-tade omedelbart nästa platon sin framryckning till stridsområdet och så fortsatte det fram till sen eftermiddag då "kriget" blåstes av.

Kapten Holgersson ansåg att det efter en lite trevande inledning hade fungerat helt enligt de intentioner han hade haft för övningen. De som deltagit var väldigt nöjda med dagen, synd om er som inte ansåg det mödan värt att komma.

Text & foto: Torsten Wallenius, C 4822 Hvkompaniet

2:a platonens chef, Bjarne Karlsson, delger platonen sitt beslut.

Bättre förberedd på distans

Förutom kompanichefskurs på distans erbjuder HvSS, Hemvärnets stridsskola nu även förstudier inför platon-chefskurserna på internet.

Eleven tränas i kapitlen hot mot objekt, platonens uppgifter och grunder för ordergivning och kommer på så sätt mycket bättre förberedd till Vällinge. www.hvss.platon.nu

Ulf och Cap bästa bevakningsparet

Idealiskt väder, det vill säga god luftfuktighet, fast, svag vind och beslöjad sol hade hundarna de bästa förutsättningarna i det nionde hemvärnsmästerskapet för bevakningshundar vid Dammenlägret i Kilsbergen första söndagen i september.

De mycket jämma resultaten bland de 16 tävlande hundekipagen bevisade också detta.. Åtta hundraser var representerade. Vinnare blev fjolårssegraren Ulf Gustavsson med bordercollien Cap från Kopparberg på 626 poäng av 670 möjliga. Förra årets segerpoäng var 571.

Tävlingen omfattar tre moment, nämligen lydnad, fast bevakning och patrullstig. I bevaknings- och patrullstigsmomenten uppträder figuranter inne i skogen som fiender. Hundarna ska markera deras närvavar.

Patrullstigen detta år var dragen i den allra vackraste kilsbergsskog, samtidigt terrängmässigt mycket krävande. Vinnarekipaget hade full poäng i bevakning, missade 6 poäng i lydnad och på patrullstigen blev det minus för att ekipaget överskred maxtiden för momentet.

Att läsa hunden är den egent-

De tre pristagarna Ulf Gustavsson med Cap i mitten, tvåan Jonas Sjöholm med Kublai-Khan till vänster och trean Hans Österlund med Zack till höger. Tävlingsledaren Christer Johansson övervakar trion.

liga finessen i praktiskt taget allt hundarbete. Man ska lita på den. Hundens har alltid rätt. Hunden missar aldrig. Många efftersök på skadat vilt (trafikska) har misslyckats på grund av att man har styrt hunden.

Hemvänet förfogar över mycket goda hundinstruktörer, såsom Bo Jägeros, Örjan Persson, Annika Rolf, Berit Isachsen, Daisy Luthman och de gamla kämparna Hans Österlund och Rolf Wiking, som båda tävlade denna dag.

Resultat: 1) Ulf Gustavsson med bordercollien Cap från Kopparberg, 626 poäng; 2) Jonas Sjöholm (fjolårsfyra) med howawartern Kublai-Khan från Nora, 590; 3) Hans Österlund med schäfern Zack från Östansjö, 579; 4) Thomas Åstrand med schäfern Werstah från Hallsberg-Viby, 571; 5) Kurt Andersson med schäfern Bussen från Nora 566,5; 6) Leif Ivarsson med labradoren Sissy från Hallsberg-Viby, 559.

Text & foto: Karl-Ivar Jennersten

Påverka nyskrivna reglementen

Reemissutgåvor av de nyskrivna reglementena Hv Batstsbs och kompstab beräknas utkomma på CD under hösten till samtliga militärdistriktsgrupper. Det är önskvärt att tre bataljons- eller kompanichefer i varje MD-grupp utses att delta i remissarbetet, påbjuder rikshemvärnsavdelningen.

Njurunda

Njurunda Hemvärn visade upp sig på Galtströmsdagar. Under helgen 30 juni–1 juli besökte det gamla järnbruket av 10 000 personer. Två sovtält och ett sjukvårdstält sattes upp. Kokvagnen med tillhörande vattenvagn och traktor kördes fram.

Våra koklottor hade förhinder, så bilkarister och hemvärnssoldater hjälptes åt att koka ärtsoppa till besökarna och mat åt ett 40-tal hemvärnspersonal.

Under helgen serverade vi 1000 portioner ärtsoppa till besökarna. Barnen bjöds på klubbor.

Dansk patrulltjänst i södra Skåne

Något så ovanligt som danska instruktörer på en svensk kurs uppträdde på Revingehejden strax öster om Malmö.

Initiativtagare var Lunds hemvärn och FBU och de två danska instruktörerna kom från Specialkompaniet 6991, som är en slags motsvarighet till svenska insatsstyrkan. För att få tjänstgöra i specialkompani 6991 krävs mycket god fysik.

Uttagningen är hård liksom utbildningen och därefter ska soldaten göra minst 500 timmar per år. Det är en elitgren inom det danska "hjemmeværnet" som ingår i den så kallade lokalförsvarsplanen. Elitstyrkans primära uppgift är att understödja det danska försvaret med transporter av skarp materiel och viktiga personer

– till detta kommer en hel del vakttjänst.

Vidga vyerna

– År man seriös i sin egen utveckling så är det viktigt att man vidgar sina vyer, säger fänrik Björn Rosenlund som är den drivande kraften bakom patrullutbildningen på Revingehejden.

Det som vi lär oss av danskarna är en mer grundlig ram av patrulltjänst än den vi lärts oss i Sverige och på många sätt mer effektiv. Danskarna är mycket mer inriktade på sin personliga utrustning än vi och hur patrullens arbetsgång i terrängen inriktas samt förberedelsefasen för hur operationen i detalj ska ske ut och verka.

Inriktning mot överlevnads-teknik och primitiv matlag-

Den danske instruktören Preben Östergaard, till vänster, och initiativtagaren Björn Rosenlund.

ning samt natt- och dag orientering där exempel deltagarna får känna på att gå en mil nattid.

Övningen läggs upp så att den enskilde deltagaren inte går med huvudet under armen utan får sin personliga uppgift att lösa.

– Befäl som har en spaningsgrupp i sitt kompani och soldater i spaningsgrupper bör gå den här kursen. I framtiden hoppas vi kunna lära ut den danska tekniken till andra föreningar, avslutar Björn Rosenlund.

Text & foto: Kjell Saubbö

Njurundas hemvärnssoldater uppträdde beslutsamt.

slog tillbaka

Plötsligt dök en hundpatrull upp. Hunden markerade att obehöriga fanns i buskarna. Med hjälp av hundpatrullen spårades fienden upp och avväpnades.

Sen small det ordentligt. På havet kom fienden i en 200-båt. Det blev stark eldgivning. Våra pojkar fick in en fullträff och det började ryka från båten. Den tvingades in till kajen och motståndarna avväpnades.

Sjukvårdarna tog hand om och förband en "skottskad" kvinna innan hon upp henne på land.

Nu har Njurunda hemvärn försvarat hamnen i Galtström mot fienderna som kom från Alnö. Tänk vad mycket vi kan visa upp, när vi hjälps åt över gränserna.

Ewa Åström och Alice Lubell,
Njurunda hukompani och
Sundsvalls Kvinnliga Bilkår.

Vintermagi på Ramundberget

Ramundberget i Häggedalen är en av de bästa och trevligaste skidororna, när vintern lägger sig över fjället och backarna ljuder av glada skratt och skidornas vinande genom snön. Från barnområdet Lill-Ramis hörs jubelrop från familjens yngsta, efterhand som vintervärlden utforskas inom trygga ramar. Framför värdshuset Solbrännnet glimmar solglasögonen i motljuset, medan trötta ben får en liten paus efter utmaningarna i den alpina anläggningens talrika pister, som finns i alla svårighetsgrader. På Ramundberget finner man kvintessensen av en riktig vintersemester – utmanande och välfungerande skidåkning, trevlig och avslappnad afterskimiljö samt perfekta förhållanden för barnen. Och så ligger det mysiga och bekväma hotellet precis vid foten av backen med bara 30 meter till liften. Hotellet har också en egen spa-avdelning, där man kan beställa massage, ansiktsbehandling och liknande.

Ramundbergets Alpina

Hotellet har restaurang, lekrum, inomhus swimmingpool, solarium, bastu samt egen spa-avdelning. Alla rum har bad/toalett, radio, TV kan hyras.

Erbjudandet gäller med ankomst söndagar i perioderna 06.01. - 20.01. - 17.02., 03.03.-17.03. & 07.04. - 21.04.2002. Förbehåll för utsålda datum.

Ankomst 06.01. * 20.01. * 27.01. * 07.04. * 14.04. * 21.04.02 - pris 1.699:-
Ankomst 03.02. * 10.02. * 17.02. * 03.03. * 10.03. * 17.03. 02 - pris 2.049:-

Stort resultat med små medel

Många kompanichefer sliter sitt här för att kunna genomföra meningsfulla övningar.

Chefen för 24. skghvkomppå Djurö, Kenneth Åhlander, lyckades med mycket små medel på senvåren ge sitt förband en övning som både kändes som stor och som blev mycket uppskattad.

– Det gäller att se till att alla känner att de har en uppgift och att de verkligen blir testade på sin förmåga att lösa sin uppgift säger Kenneth Åhlander.

O-platser besattes

På sin grupperingsplats i Stockholms skärgård upprättade platonerna radioförbindelse för att öva sambandspersonalen.

Det arrangerades en trafikolycka för att aktivera kompaniets sjukvårdare och hundekipage. O-platserna med spanningsuppgifter ut över fjärden besattes och bataljonens båt

fingerade fientliga mineringar i vattnen utanför, samtidigt som man spanade efter O-platserna på land.

Kenneth hade kallat sina befäl till fredagseftermiddagen då man gick igenom övningen, planerade i detalj och förberedde momenten ute i terängen och i vattnet.

Eftersom övningen gick i trakten av den fina hemvärns-gården kunde man övernatta till lördagen då hemvärnssoldaterna kom vid sjutiden på morgonen. På det sättet vann man både tid och befälen fick möjlighet att ha en nyttig kväll tillsammans under mer lätt-samma former.

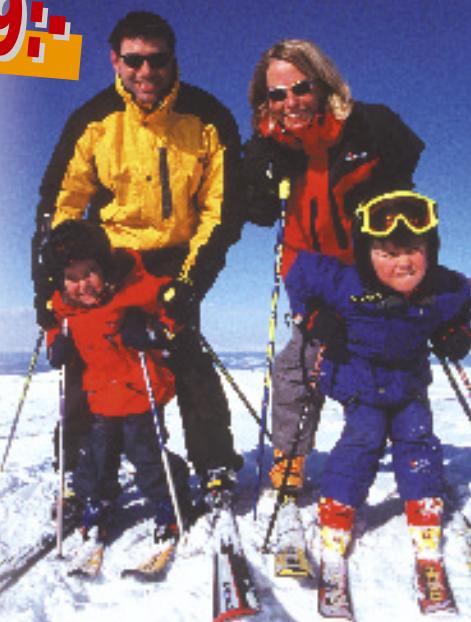
– Jag tycker att det är roligt att med enkla medel kunna genomföra en övning där alla får öva sig och kostnaderna ändå kan hållas nere, säger Kenneth, och tillägger att ytterligare en viktig effekt den här gången var att befälen fick arbeta med att planera och lägga upp en bra övning.

Göran Petterson, lokalredaktör

Specialerbjudande till Hemvärnets läsare

pris pr. pers. i
dubbelrum från

1.699:-

4 övernattingar
4 frukostar
4 två-ratters
middagar/buffé
med kaffe

Alpin	
Gröna pister:	1
Blå pister:	9
Röda pister:	14
Svarta pister:	9
Liftr totalt:	7
Avstånd till lift:	30 m
Belysta pister:	Ja
Annat: Heliski, isklättring, hundsläde, snöskoter, offpist, bigjump, ski och boadercross.	
Skidskola:	Ja
Långdäckning	
Spårkilometer: 300 km preparerade/450km markerade	
spår	
Kvällsbelysning km.: 2,5 km	

Resan tillkommer
Enkelrumstillägg 499:- Avbeställningsskydd: vuxen 120:-/barn 60:-
Expeditionskostnad 35:- Vistelsen inkluderar endast sluttäckning.
Rabatt vid två fullt betalande vuxna: Max 1 barn 0-6 år fritt i föräldrars säng. Max 2 barn 7-15 år halva priset i föräldrars rum.

För ytterligare information och bokning ring: DTF travel tlf.: 040/30 30 01.

DTF travel har även öppet lördagar fram till kl. 15:00, eller beställ på www.dtf-travel.com

Svårslaget rekord: aktiv sedan 1940

76-årige Sven Andersson i Forssa hemvärnskompani i Hälsingland har varit med alltsedan hemvärnets tillblivelse beredskapsåret 1940. Och väl att märka – Sven är fortfarande aktiv i organisationen. Detta är rimligtvis ett svårslaget rekord.

Sven fyller 76 år i år. Som 15-åring rekryterades han i Nianfors nybildade hemvärn 1940, sedan han avslöjat sin naturbegåvning för gevärsskytte. Detta var samma år som hemvärnet bildades. Hemvärnschef var handlaren Jansson.

Sven minns särskilt en övning där han fick tjänstgöra som "sårad" och transporteras på cykelbår över stock och sten. En nog så hisnande upplevelse. 1941 skrevs hemvärnskontraktet. På den tiden var man riktig hemvärnsman med placering i stridande plutoner från och med sexton års ålder. Endast femtonåringarna var hemvärnspojkar.

Cykelburet

Dåtidens hemvärn var i praktiken ofta cykelburet. Nianfors hemvärn, som tillhörde Enånger, hade att cykla fem mil tur och retur till en skjutning med medhavd mtsäck på pakethållaren.

Hurdan var utrustningen anno 1940?

– Uniformen var kronans grå överdragskläder, den så kalla-

Sven Andersson i Forssa hemvärn i Hälsingland har varit aktiv hemvärnsman alltsedan hemvärnet bildades krigsåret 1940. Här studerar han sitt träffresultat med AK4 vid en skjutning i våras.

de "grötmunderingen". Vi hade hjälmt m/21 med stora brätten och tre kronor utstansade i plåt fram till. Vapnet var gevär m/96 (som hängde med inom hemvärnet ända fram till 1993). Några hade "Suomi", den finska kpisten med trädrev. Med den sköt jag till mig en guldmedalj.

På den tiden hade både hemvärnet och fältförbanden kulsprutegevär, som närmast kan liknas vid en ksp m/58 med magasin istället för band. Vi hade den amerikanska Colt/Browning som kallades kg m/21.

– Senare fick vi ett tjeckiskt kulsprutegevär som tyskarna tagit i Tjeckoslovakien och sedan sålt till svenska staten. Där satt magasinet unikt nog ovanpå magasinet, varför riktmed-

len var placerade vid sidan av pipa och låda. Här kallas bössan kg m/39. Vi fick även ett svensktillverkat kg m/40. En mindre lyckad konstruktion, som snabbt överlämnades till hemvärnet från fältförbanden.

Såg tyskt flygplan

Några verklig dramatiska tilldragelser upplevde Sven inte som ung hemvärnsman. Han såg emellertid ett överflygande tyskt plan som sedan nödlandade i Arbrotrakten, där det lokala hemvärnet fick vaka maskinen.

1943 flyttade Sven med sina föräldrar till Forssa, där han fortfarande bor och är aktiv hemvärnsman.

Sven gjorde rekryten åren 1946–1947 men stod kvar i Fors-

Drygt 60 år har gått sedan hemvärnet bildades. Redaktionen vill därför gärna ha tips om eventuella veteraner, som varit oavbrutet aktiva sedan organisationens tillkomst.

sa hv som extra hemvärnsman. Hos Hudiksvalls Landstomsförening (nuvarande FBU) utbildade han sig därefter till sergeant.

– På en repmånad frågade en major, varför jag inte utbildat mig till officer. Sven tog honom på orden och genomgick plutonchefsskola och kadettskola. Han läste på dåvarande Arméns Brevskola på kvällar och lediga stunder efter sitt civila jobb.

I FN-tjänst

1963 erbjöds Sven att bli reservofficer vid fältjägarna i Östersund. Samtidigt verkade han i den egna hemvärnsstabens som instruktör. Under sexdagarskriget var han i FN-tjänst i Gaza.

Sven är numera hv-veteran men deltar fortfarande på övningarna som "konsult" och håller dessutom i ekonomin.

– Som en gammaldags förvaltare, som ogärna lånar ut något ur anförtrodda förråd, säger han halvt på skämt. Han är också med och arrangerar en årlig festivitet med Iggesund, där drakbåtsrodd står på programmet.

I sanning still going strong.

Hans Lindquist

Blå Stjärnans utökade samarbete ger framtidstro

Blå Stjärnan och har börjat samarbeta med Civilförsvarsförbundet på alla nivåer. För 2002 ger Civilförsvarsförbundet och Blå Stjärnan ut en gemensam utbildningskatalog. Samarbete med ungglottorna och Svenska Brukshundsklubben pågår också.

Eftersom det blir färre och färre lantbruk och att hotbilden har förändrats kommer Blå Stjärnans verksamhet att breddas,

sa riksstjärnchef Gunilla Malmberg när hon öppnade Svenska Blå Stjärnans riksstämma och riksungdomsstämma i Visby 29-30 september

En blå stjärnas primära uppgift i kris och krig är att arbeta som djurskötere i lantbruket, där hon eller han ersätter lantbrukare som är placerade i hemvärnet. En arbetsgrupp som har arbetat med framtidstrågor redovisade sina för-

slag på fredstida verksamhet. Utbildningarna ska ses över. Blå Stjärnan ska fortsätta med sitt internationella utbyte med Ryssland och Baltikum vad gäller lantbruk.

Arbetsgruppen föreslår helt nya arbetsområden såsom att bistå räddningstjänsten med djurskötkompetens vid bränder och olyckor där djur är inblandade.

Även att bistå veterinär och

djurskyddsombud med skötsel av omhändertagna djur kan vara en uppgift för Blå Stjärnan. Vidare är livsmedelsproduktionen ett område som kan utvecklas – kunskap om växt- och grönsaksodling bör också ingå.

Blå Stjärnor från hela landet samlas vartannat år för att hålla stämmor och turen hade nu fallit på Gotlandsförbundet.

Pia-Lena Jansson

Kraftkar lämnar driftvänet

Stridbar och rak är det allmänta omdömet om Håkan Larsson, Kraftvänet, som efter 30 år i driftvänet av hälsoskäl lämnar sina uppdrag.

Som ung ingenjör på dåvarande FFV, Förenade Fabriksverken i Eskilstuna anslöt sig Håkan Larsson för 30 år sedan till företagets driftvärn och blev snart ställföreträddande driftvärnschef.

I FFV var det aldrig ont om utrustning, det var bara att hämta vad som behövdes ur fabrikens egen tillverkning – ak 5:or skyddsvästar, minor. Håkan har för övrigt själv varit med om att konstruera trupperna 12 och fordonsmina 13.

Faktiskt var FFV:s driftvärn ett mörsterförband som ofta

Håkan Larsson: Elförsörjningen är beroende av hemvänet, men ni måste kunna elsäkerhet för att få gå in i anläggningarna.

visades upp för internationella besök.

– En gång imponerade vi stort på höga gäster genom att snabbt byta från bläställ till uniform och slå tillbaka en B-styrka från P 10, minns Håkan.

Då FFV 1991 gick ihop med Bofors ville inte Håkan flytta till Karlskoga. I samma veva ringde Folke Pärner teg, VD på Kraftsam Elberedskap och erbjöd jobbet som säkerhetssamordnare och driftvärnshandläggare. I den rollen har Håkan gjort sig känd som outröttlig

missionär för driftvärnsidén i en tid när organisationen krympt i rasande takt.

I Kraftvänet, som nystartade 1999, finns bara 110 män och kvinnor mot tidigare 1700. Som motvikt installeras sensorer och flyttbara tevekameror. Tekniken mångfaldigar effektiviteten i övervakningen. Utrustningen utprovas och köps in på Håkan Larsson initiativ.

Elproducenterna ville ha 18000 beredskapspoliser men bara 1200 har utbildats.

– Polismästarna släpper inte

till dem för bevakning av våra stationer. Alltså behövs hemvänet än mer för att klara uppgiften, säger Håkan Larsson.

Därför uppstår ett problem när hemvärensförbanden blir mer rörliga.

– Vi kan inte utbilda 70 000 man i el-säkerhetsbestämmelser, som de måste kunna för att få gå in i våra anläggningar.

Hemvänet hjälper också till att rapportera nedfallna träd i ledningsgatorna efter snöoväder. Naturen är elförsörjningens värvästa fiende. Om isstormen i Mellansverige 1921 skulle upprepas slås elnätet ut i månader. Ingen vet när det kan inträffa igen.

Håkan Larsson är optimistisk om driftvärnets framtid:

– Vi blir inte fler än nu, däremot kommer alla att kunna uppträda som chefer. Jag räknar med att lagstiftningen snart ändras så att driftvärn och hemvärn kan användas som militära förband även i fredstid för att motverka sabotage och terrorism.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Annons 1/2 liggande 4-färg

Åkers Styckebruk

Försvarsmakten sprattelgubbe i blyfrågan

Myndigheterna har gett efter för miljöhycklarnas osakkliga hysteri i bly- och skjutbanefrågor.

Skjutbanor kommer att läggas ner, vilket drabbar hemvärvet och civila skytteföreningar. I regeringens proposition talas om "blyets inneboende farliga egenskaper". Metalliskt bly i marken är ofarligt för mänskor och djur, men bly ska ändå förbjudas, därför att bly kan vara giftigt i helt andra sammanhang!

Man vet inte, eller vill kanske inte veta att:

Metalliskt bly är mycket stabilt och bildar snabbt eget oxidskydd. Ämnet löser sig inte ens i koncentrerad svavelsyra. Skulle man kalka skjutvallarna med en blandning av kalksten och gips finns det inte ens en teoretisk risk för urlakning.

Det kan också räcka med att täcka kulvallen med presenningar under vintern, då det ändå råder skjutförbud på

Den blyade ammunitionens skadeverkningar överdrivs, menar insändaren.

grund av risken för rikschetter.

Intakta kolor från 1718

Man har grävt upp muskötkolor från Karl XII:s tid. Kulorna var intakta och efter trehundra år kunde man bara finna bly någon centimeter från kulans plats.

Människor som träffats av blykolor eller -hagel (och överlevt själva beskjutningen) har haft dessa i kroppen under resten av livet

utan att bli förgiftade. Många gånger kan det vara riskabelt att operera bort dem. Blykolor och -hagel kapslas in i kroppen. Kolor och hagel av stål måste däremot opereras bort, annars rostar de.

Bly (blyglans PbS) förekommer naturligt i de svenska markerna. Räknar man den översta decimetern av jordlagret blir det tre miljoner ton. Jakt och skytte tillför jordlagret bly med en

bråkdel av en promille per år.

Försumbara skador

Skadeverkningarna av metalliskt bly är alltså försumbara. Bly är bara skadligt i skytesammanhang då omantlad ammunition används i inomhushallar med dålig ventilation. Från blykulans frigörs då mikroskopiskt damm som inandat kan ge upphov till förgiftning. Att ha blyets påstådda skadliga ver-

kan som argument för att lägga ner massor av skjutbanor utomhus gör att man allvarligt fundrar över vad beslutfattarna egentligen är ute efter.

Hemvärvets verksamhet inskränks ytterligare. Det gäller inte bara prov för behörighetsbevis och skyddsvaktprov. Med den inte aldeles lättskjutna Ak4:an behövs regelbunden träning för att man inte ska bli ringrostig. Dessutom står skytte högt på hemvärvnssoldaternas önskelista.

För den intresserade kan Svenska Pistolskytteförbundets tidskrift "Nationellt Pistolskytte" rekommenderas. I denna framgår vad ansedda forskare anser om saken. Deras kunskaper i ämnet torde vida överstiga miljöministerns.

Det skulle se bra ut om våra företrädare inom Försvarsmakten undersöker hur det förhåller sig med saker och ting och inte bara reagerar som sprattelgubbar så fort politikerna drar i tåten.

Per Sjöswärd, Linköping

Replik: Snabba kolor pulveriseras

Per Sjöswärd bländer ihop två olika företeelser i sin insändare – blyets miljöfarlighet och Försvarsmaktens minskande användning av civila skjutbanor.

Först till frågan om varför Försvarsmakten, FM, avser att reducera antalet civila skjutbanor. Enligt miljöbalken krävs tillståndsprovning av alla skjutbanor som FM disponerar, även civila banor som främst hemvärvet använder.

Denna tillståndsprovning beräknas costa mer än 50 000 kronor per bana och kan leda till ökade krav på miljöåtgärder för att minska buller och kontrollprogram för urlakning på skjutbanorna. Dessa åtgärder kommer också att medföra ökade årliga kostnader.

Det är därför FM har bestämt att reducera antalet civila skjutbanor. Urvalskriterierna för kvarvarande civila skjutbanor tar hänsyn till att hemvärvsmannen inte ska resa mer än en

timme enkel resa samt att varje hemvärvsbataljon ska disponera en "egen" bana. Ansökningarna för alla skjutbanor ska vara inlämnad till Länsstyrelserna senast den 31 december 2004, annars blir det skjutförbud på banorna.

Klassat som farligt

Till den andra frågan om blyets farlighet. Bly har i miljöbalken klassats som en av de farliga tungmetallerna. Strävan är att dessa på sikt ska ersättas av mindre farliga ämnen. Det är riktigt

att metalliskt bly har liten spridningsbenägenhet. Per Sjöswärd talar dock om när hela blykulor oxideras.

När FM skjuter med höghastighetsvapen pulveriseras kulan och blydamm bildas, vilket lättare kan urlakas till grundvatten. När FM därför inför miljökulfang på sina banor är det för att ta bort denna risk samtidigt som säkerheten vid vanlig skjutning förstärks då denna typ av kulfang inte kan frysas vintertid. FM:s miljökulfang blir i längden bil-

ligare än sandkulfang då FM idag har stora kostnader för renin av kulfangssand.

FM har att följa de lagar som riksdagen har beslutat och de riktvärden för bly som naturvårdsverket fastställt. Eftersom expertisen har olika uppfattning om blyets farlighet ska enligt miljöbalken försiktigheitsprincipen råda. FM måste utgå från att det är farligt till dess motsatsen är vetenskapligt bevisad.

Lars Rune, miljöhandläggare för armén

Hög tid att fundera på vinterkurs

Sänd in din ansökan senast 15 december

Frivillig befälsutbildning

Försvarsupplysning

Kursnummer: C10010

Utbildningsplats:

Hemavan
Ånn

v 12
v 10

Ledarskap – UGL

Insikt i hur grupper bildas och utvecklas. Kursen är grupp-dynamisk och bygger på upplevelsebaserad inlärning.

Kursnummer: C11010

Utbildningsplats:

Transtrand
Ånn

v 11, v 16
v 10

Ledarskap – grupp

Som gruppbefäl nå befäst duglighet.

Kursnummer: C11030

Utbildningsplats:

Hemavan

v 14

Ledarskap – platon

Som plutonsbefäl nå befäst duglighet.

Kursnummer: C11040

Utbildningsplats:

Hemavan

v 14

Ledarskap – utbildningsmetodik

Förmåga att som chef planera och leda plutonsförbands utbildning i samband med återtagning.

Kursnummer: C11060

Utbildningsplats:

Ånn

v 12

Lokal samverkan – räddningstjänst – vinter

Kursnummer: C12080

Utbildningsplats:

Hemavan

v 11

Taktik – stabstjänst – nationella skyddsstyrkor

Kursnummer: C13020

Utbildningsplats:

Ånn

v 15

Pansarbekämpning

Kursnummer: C13360

Utbildningsplats:

Hemavan

v 15

Fria kriget – vinter

Kursen kräver god kondition och skidvana.

Kursnummer: C13670

Utbildningsplats:

Hemavan

v 16

Vapentjänst

Hemavan: Ak 5, utländska vapen.

Ånn: Grg, pansarskott, utländska vapen.

Kursnummer: C14010

Utbildningsplats:

Hemavan

v 14

Ånn

v 12

Sambandstjänst

Kursnummer: C14070

Utbildningsplats:

Transtrand

v 16

Fältarbeten – vägförstöring och minering – vinter

Kursnummer: C16040

Utbildningsplats:

Transtrand

v 12

Vintertjänst – grunder

Kursnummer: C13600

Utbildningsplats:

Hemavan

v 12

Anmälan till kurserna ska vara inne hos CFB senast den 15 december.

Du kan också beställa Kurskatalog 2002 genom att ringa eller faxa eller e-posta.

Telefon: 08-587 742 00 Fax: 08-587 742 90. Adress: Box 5034, 102 41 Stockholm

E-post: intresseanmälan@fbu.se. Besök vår hemsida: www.fbu.se, där kan du också läsa kurskatalogen.

Svar på Kent Petterssons insändare i Hemvärvnet 4/01

Matvanor och kunskaper förändras

Det känns för mig som något helt naturligt att matvanorna förändrats i takt med levnadsvillkor och samhälle. Vi får heller inte glömma att kunskapen om kosten och dess sammansättning är bättre nu än någonsin förut. På grundval av den kunskapen är arméns kokbok utformad. På grundval av den kunskapen är förplägnadslotterna utbildade.

Jag undrar, Kent, om du har någon aning om vad som står i den kokboken, eller att den överhuvudtaget finns. För att

sätta dig in i hur lotterna utbildas tycker jag att du ska kontakta närmaste lottakår som säkert kan ge dig en kursplan eller ordna ett studiebesök.

Du skriver också att den feta, dåliga maten inom armén beror på en felaktig inställning till vad som är bra mat från centralt håll.

Vadå arméns mat? Är inte du ute på hemvärvnövning som alla andra hemvärnsmän? Vad är centralt håll?

Jag har tjänstgjort i 25 år och kvartermästaren

Maten i hemvärvnet är näringssiktig, hävdar insändaren.
Foto: Anders Kämpe

brukar i samråd med kokgruppchefen fastställa maten för varje övning

och utgångspunkten bör vara just arméns kokbok. Den enda riktlinje jag

känner till är den att maten ska vara näringssiktig och ge energi för att klara uppgiften. Vissera ekonomiska aspekter måste ju också vägas in.

Förklara gärna vad du menar med centralt håll, man kan ju ha missat något!? För övrigt kan vi i resten av Sverige avundas er i Nyköping som får smaka husmanskost av det gamla slaget så ofta att ni går upp i vikt av det! Hur har ni råd att öva så ofta?

Maria Störne, kokgruppchef och förplägnadstruktör i Nybro hukomp

Värdera reservofficeren efter duglighet

Tidigare var jag förhandlingschef inom reservofficersförbundet (SROF) och förhandlade om arvodet till reservofficerarna. I det sammanhanget tog vi kontakt med dåvarande rikshemvärvnschefen och föreslog att möjligheterna för reservofficerarna att gå över till chefsbefattningsar inom hemvärvnet radikalt skulle förbättras.

I det underlag som hemvärvnet då tog fram visade det sig att det redan fanns ett förhållandevis stort antal reservofficerare inom hemvärvnet. Bland kretshemvärvnscheferna var redan cirka 50 av totalt 150 chefer reservofficerare. Det fanns dock inte någon planering för att överföra reservofficerare till hemvärvnet utan den övergång som dittills skett hade nästan alltid skett genom enskilda initiativ.

Tre stora problem

Vid överläggningarna med två av de tidigare rikshemvärvnscheferna framkom omedelbart att

hemvärvnsorganisationen hade tre stora problem. Det var att cheferna inte har tillräcklig kompetens, att nyrekryteringen till hemvärvnet var för svag samt att allt för många hemvärvsmän inte gjorde sina föreskrivna dagar.

Hemvärvnet hade ett rekryteringsbehov av 100 kretshemvärvnschefer under en 10-årsperiod och såg gärna att huvuddelen av denna rekrytering skedde bland reservofficerare. Vi var överens om att det fanns en rekryteringsbas i reservofficerare vilka var kompanichefer.

Tillräcklig kompetens

Reservofficerarna ansågs, efter viss komplettering, ha tillräcklig kompetens genom sin tidigare utbildning och tjänstgöring. För reservofficerarna själva var det av stor vikt att de kunde stå kvar som anställda inom Försvarsmakten samtidigt som de placeras inom hemvärvnet för tjänstgöring. Reservofficerare har i

stort sett samma lön som yrkesofficerare när det tjänstgör. En reservmajor tjänar omkring 25 000 kr i månaden eller 1 200 kr per tjänstgöringsdag. Till detta kommer vissa tjänstgöringspremier som utfaller periodiskt.

Beloppet 1 500 kr per månad kom endast till för att i någon mån kompensera för det arbete som en kretshemvärvnschef utför som frivilligt arbete även då han inte "tjänstgör" så att lön (arvode) kan utgå. Redan i diskussionerna då var uppfattningen att övriga hemvärvnschefer, som inte är reservofficerare, på sikt borde få samma ersättning.

Anställd med lön

Det är viktigt att ha klart för sig att reservofficeren, liksom yrkesofficeren, är anställd som har lön. Frivillig personal erhåller endast frivilligförmånerna. Skillnaderna i ersättningsformer och nivåer är ett problem för organisationen,

men får inte påverka synen på reservofficeren som hemvärvnschef.

Reservofficerens kompetens behövs inom hemvärvnet och han ska

därför värderas efter sin duglighet och inte sin anställningsform.

Thorulf Arwidson, major i reserven

Ta er an veteranerna

I dessa dagar talas det och skrivs om brist på hemvärvsmän och -kvinnor och behov av ökad nummerär. Jag skulle vilja hävda att en betydande både resurs- och begävningsreserv redan finns i våra led – nämligen veteranerna. Handen på hjärtat! Utnyttjar vi dem på rätt sätt eller överhuvudtaget?

Själv är jag veteran sedan 1999 efter 13 år som officer i hemvärvnet. Jag har därefter aldrig blivit kallad till mitt gamla förbands bataljonsråd. Det kanske är så att veteraner tycker det är roligt att bli kalla till stämmor och rådsLAG. De kanske vill följa en övning, delta i en inspektion eller vara funktionärer vid tävlingar.

Exemplet kan mångfaldigas, men tänk på

stabs- och förrådsarbete, rekognoseringar, planering, övningsförberedelser, arbete i markörgraven, sekreterarjobb. En veteran kallas ju så för att vederbörande varit aktiv i många år och intresset upphör inte i och med att veteranmarknaden avhämtas, och håller i sig om hälsan står bi.

Min uppmaning till chefer på alla nivåer lyder: Ta er an veteranerna! De är både villiga och värda det. Hur skulle hemvärvnet sett ut utan deras insatser?

För den fäkunnige föreslås läsning i Hemvärvnshandboken (HvH) under rubriken Hemvärvsveteraner, särskilt punkt 5 och 6.

Carl Johan Svensstedt, veteran Jönköpings hemvärvnsbataljon

Högre status viktigare än namnbyte

Under rubriken "Tvätta bort hemvärensstämpeln" lämnar Alexis Aminoff, Skurups hemvänsområde, förslag till förändringar inom hemvänet inför "Målbild 2010".

Bäste Alexis! Dina förslag är säkerligen väl menade och jag är ene med dig om att hemvänet måste utvecklas för att kunna motsvara de krav framtida eventuella kriser och i värska fall krig kommer att ställa.

Däremot har du i din krönika formuleringar som åtminstone jag finner nedsättande. Du vill tvätta bort hemvänsstämpeln och tycker att organisationen är mossig och har varit för mycket 91:an Karlsson, för att citera dig. Jag undrar vad det är för stämpel du vill tvätta

Dessa män i sina linneuniformer. Foto: J Flodquist.

bort. Din "stämpel" kan knappast uppfattas som något annat än uttryck för förakt.

Hemvänet bildades i

maj 1940 när Hitlers krigsmaskin drog fram över Europa. De som då anslöt sig till hemvänet var män över 45

år. Inte så märkt eftersom alla i värnpliktsålder var inkallade eller skulle komma att bli det.

Under krigsåren övade dessa män i linneuniformer och i vissa fall förseda med kappor m/ä. Beväpningen, som tillfördes efter hand, bestod huvudsakligen av gevär m/96. Såvitt jag vet utgick inte någon ersättning under de många övningarna.

Man kom till övningarna helt enkelt för att kunna bidra till hembygdens försvar – värn av hemmet. Hur det hade gått vid ett tyskt angrepp kan man naturligtvis spekulera i, men det är ointressant. Vad som är mycket viktigare är viljan att försvara landet. Den viljan är lika viktig nu som då och torde vara den bästa motiva-

tionen att skriva kontrakt med hemvänet.

Om nu namnet "hemvänet" byts mot något annat och detta skulle bidra till bättre rekrytering så lät gå för det. Förslaget är emellertid inte nytt. Frågan är om inte en höjd status är viktigare och jag avser då inte yngre (?) officerares tillgång till mässdräkt. Det är väl ändå en marginell faktor i sammanhanget.

Att höja statusen är en uppgift både för oss och Försvarsmakten. Här spelar bra utrustning, utbildning, trovärdiga övningar under duktigt befäl mycket stor roll.

Att förknippa medlemarna i en stor frivilligorganisation med en seriefigur har emellertid helt motsatt verkan.

Tord Ersgård, Malmö hemvänsbataljon

Förkorta inte kortlumpen – förläng den!

I nr 3/01 diskuterades längden på tremåndersutbildningen under rubriken: "Reformerad kortlump ifrågasätts". Jag tror inte på en förkortad utbildning. Förra hösten genomförde jag själv tremåndersutbildningen till hemvänsman vid Livgardet, Kungsängen. Utbildningen gick i ett relativt högt tempo, men ändå fick vi svårt att hinna med uppsatta utbildningsmål.

Birger Eriksson, riks-hemvänsrådets utbildningskott, förordar att stridsutbildning kan ges av militärdistriktsgrupperna på kursgårdarna och att vapentjänst och dylikt kan ges som helg- och sommarutbildning. Övrigt – som fysisk träning och inre tjänst – kan sallas bort.

Snart orkar väl inte soldaten bär sin egen

utrustning. Till slut blir det endast elitförbanden som klarar av att ta vara på sig själva. Hur ska vi hänga med de andra? Är det inte tillsammans med övriga enheter i försvarsmakten som vi ska lösa vår uppgift? Utsätts inte också vi för stora påfrestningar i ett krig? Är det då inte ett rimligt krav att vi utbildas i samma anda som övriga i Försvarsmakten?

Visst, jag gillade inte att städa eller att sova med snarkande kamrater i ett stort logement – men det finns väl en anledning till varför värnpliktiga får göra sådant? Vi behöver förståelsen för de kamrater vi ska strida för och med. Låt oss känna att vi är en fullvärdig del av armén med en gemensam bakgrund: kasernerna, hinderbanan, befälen osv.

Huvudargumentet för

En lång utbildning behövs för att soldaterna ska hålla fysiken i trim.

en uppdelad hemvänsutbildning är att det skulle vara en fördel att ungdomarna inte "behöver offra arbetstid, studietid eller hela sommarlovet".

Förutom att jag tycker

att 4,5 månad är en mer realistisk period för att nöta in avgörande beteenden, passar det bättre in i ungdomarnas kalender. Det blir en termin, och stämmer väl in i deras tankesätt. Proble-

men med att försöka få jobb de övriga månaderna innan studier och annat kan rulla vidare försvinner.

Bästa sättet att få ungdomar till hemvänet är att se till att de verkligen kan något efter muck. Tre månaders värnplikt är en statusfråga. Satsa på hög kvalitet och inget B-lag med halta och lycka. Ge oss verkliga utmaningar och ta inte bort fysisk aktivitet.

Gör riktiga uttagningar och låt inte vem som helst komma in. Ge studiepoäng för väl genomfört arbete, det ökar statusen på utbildningen och vi ska ni se att fler kommer att söka.

Vi är en del av armén, låt oss då känna att vi är en del att räkna med – ge oss 4,5 månaders utbildning!

Camilla Montell,
hemvärnssolda

Hemvärvnet ska svälta ut

Förre försvarsministern Thage G Peterson, beskrev nyligen i en artikel i Hemvärnstimningen hur han då han tillträde som försvarsminister fick en promemoria på sitt bord, där innehållet beskrev hur hemvärvnet i Sverige skulle sättas på undantag, för att självdö.

Thage G Peterson använde sitt ämbete till att ändra på den inriktningen i försvarsbeslutet som riksdagen fattade hösten 1996. Det har gått fem år sedan dess och nu är det åter dags för hemvärvnet att sotdöden dö.

Försvarnets obalans i ekonomin, slår rakt ner på hemvärvnets utbildning. Det ena sparkravet efter det andra gör att det nu är i princip totalstopp för all övningsverksamhet.

Hemvärvnets chefer får nu lov att planera övningar på under sex timmar, så att dagersättningar på 40 kronor per hemvärnsman inte ska

behöva betalas ut. Order om att hemvärnsmännen ska medföra egen mat och kaffe ges, så att inga kostnader uppstår.

Arbetet förgäves

Högkvarteret har uttretts vilka skjutbanor som hemvärvnet ska få använda i framtiden. Förslaget som ligger är att ett fätal blir kvar. Hemvärnsmännen måste acceptera att åka bil i två timmar per övning för att få en möjlighet att träna med sitt vapen.

I södra Dalarna har hemvärvnet själva med frivillig arbetskraft och skänkta gruslass i ordningställt två skjutbanor efter de strängare krav på kulfång som krävdes från år 2000. Det arbetet är nu helt förgäves. Det blir att åka till Falun om det ska bli någon skjutövning.

Den avdelning som har uttretts och lämnat förslaget om framtida skjutbanor, kan inte veta

någonting om vardagen i hemvärnssverige. En hemvärnsman som inte på ett enkelt sätt ges möjlighet att träna med sitt vapen, kommer snart att lämna in sin utrustning och tacka för sig.

Det senaste försvarsbeslutet kommer att leda till att målsättningen i det PM som Thage G Peterson refererade till blir verklighet. Hemvärvnet och de frivilliga organisationerna kommer att tynna bort. Det allvarligaste i detta är att det är dessa styrkor som på pappret är ryggraden i de nya nationella försvarsstyrkorna. Utan ett kraftfullt hemvärv, så kommer dessa styrkor att förblif en papperssvala, producerad i högkvarteret.

Förtvinar långsamt

Varför inte då öppet deklarera att vi inte behöver något hemvärv och frivilligförsvare? Det vore

Thage G Peterson
avslöjade att försvarsledningen villa strypa hemvärvet och frivilligförsvaret.

mer ärligt än att långsamt låta rörelsen förtvina. Allt tal om insatsstyrkor, som i nära samarbete med polis och räddningstjänst ska verka för kommuninnevåarnas bästa kommer också att falla platt.

Då företrädare för hemvärnsrörelsen för fram dessa frågor till chefer på hög nivå inom försvaret, så får de intycket att de är ointresserade. För mig är

denna synnerligen märkt. Det är generaler med stjärnor och gyllene galoner, men utan manskap att kommandera. Det värsta är att det verkar ointressant, så länge de har sin stab, titel och närheten till Stockholm i behåll.

Dalarna har förlorat sitt regemente och nu är vi på väg att förlora vårt hemvärv.

Börje Forslund, f.d yrkesofficer vid Dalregementet

Sanslösa bildtexter i tidningen

Det har ju blivit sport att leta fel i tidningen Hemvärvnet. Bilden på sidan 6 i nr 4/01 föreställer en major från rikshemvärvnsavdelningen som kollar eldhundgreppen. Frågan är om hemvärnsmännen verkligen gör rätt? Förste man har fingret på avtryckaren.

Andre man kanske tar emot en patron, men kontrollerar han patronläget borde väl det göras genom magasinsstyrningen? Tredje man spänner upp vapnet med fel hand.

Det mest sanslösa är att i bildtexten från nr 5/00, där bilden också var införd, står det att: "...klarade med bravur

kontrollen av ladda och patron ur." Ska det verkligen vara så här? Det är en sak att ni vill speglar verkligheten. Men om detta är verkligheten så måste det vara något allvarligt fel i verksamheten.

*Furir Stefan Gustafsson,
Göta Elf beredskapspluton
djungelgusten
@hotmail.com*

Svar: Bäste Stefan, jag rodnar och lovar att studera bilderna noggranna innan jag skriver bildtexterna i fortsättningen.
Ulf Ivarsson

Sluta använda "hemvärnare"

Jag vill framföra min och mångas åsikt kring den benämning som allt oftare används för oss aktiva i hemvärvnet. Vid

ett flertal tillfällen, även på hemvärvnets officiella hemsida, kallas vi för "hemvärnare". Jag anser det vara en felaktig titel som slarvigt för tankarna tillbaka till det gamla hemvärvnet.

Vi aktiva, som idag utbildar oss från tjugo till flera hundra timmar per år, bör visas respekten att bli korrekt benämnda – "hemvärvssoldater". Hur namnet hemvärnare kommit i användning är för mig ofattbart.

Det kan ju inte finnas något beslut eller önskemål från rikshemvärvnsavdelningen eftersom på rekryteringssidan soldat.nu står att läsa: "Hemvärvnets satsning för att värvva soldater till hemvärvnet". Jag tycker att vi gemensamt

tar krafttag för att få bort alla omskrivningar och förenklingar och häданefter håller oss till det korrekta. Vi är hemvärvssoldater och i det finner vi en stolthet.

*Fänrik Janne Näsvall,
kvmt Frösö hukomp*

Vår service värderas inte

Ett litet tillägg till insändaren "Utan pengar slöcknar lågan"

Jag kan säga att det har den gjort för två av oss på Södra Kronobergs hemvärvnsbataljon. Jag som är signaltekniker får inte någon extra ersättning trots att man i den befattningen ska kunna allt vad som rör sambandet.

Vi utför service, underhåll och provning så

att allt ska fungera på övningarna, men dessa timmar finns inte registrerade någonstans. De kontrakterade timmarna räcker inte långt. För att inte tala om vad familjen tycker om alla obetalda timmar som läggs ner vid sidan om.

Ett rimligt krav vore samma ersättning som en deltsbrandman.

Jag tycker att det är fel att ÖB ska kunna bygga upp svenska försvaret på nästan gratis arbetskraft, i synnerhet som hemvärvnet inte är hemvärvnet längre, utan mer och mer liknar ett reguljärt arméförband. Det läggs ner regementen och utbildas färre soldater och mer ansvar läggs på hemvärvnet.

Före detta signaltekniker Hans Björklund

Cyniskt spel med säkerheten

Efterhand verkar det mer och mer som om försvarets företrädere bara blev brickor i ett cyniskt politiskt spel med landets säkerhet för att kunna få balans mellan plus- och minusposterna i en försvarsbudget fylld av felaktiga materielinköp på 1990-talet.

Det sades att vi skulle få ett försvar som materiellt var i paritet med stormakterna. Detta stämmer bara i begränsad omfattning. Är det verkligen klok att försöka bekämpa stormakten på hans egna villkor med duellstrid eller finns det andra vägar som är framkomligare för oss?

Grundberedskapen sänks och i ett krisläge har vi inte tillräckligt med utbildat folk för att försvara vårt land.

Det talas i dessa sammanhang om hur vi ska få god förvarning av våra underrättelseorgan och hur vi ska kunna age-

Försvarsbudgeten fylldes av felaktiga materielinköp på 1990-talet.

ra med tio års framförhållning. Frågan är dock med hur god framförhållning vår underrättelsetjänst lyckades förutspå Sovjetunionens fall.

Det försvarsbeslut som fattades våren 2000 hade varit relevant när Ryssland var som svagast, inte nu när avsevärda summor satsas på att bygga upp robot- och fallskärmstrupperna med ett uttalat mål att kunna agera i det nära utlandet.

Läget i Ryssland idag och imorgon är osäkert. Att hänvisa till återtagningsförmåga framstår som en paradox när man ser hur fel i tiden besluten ligger och när man vet hur lång tid det tar att skapa en välutbildad armé (10–20 år),

som både kan försvara sitt land och samtidigt delta i de europeiska åtaganden vi numera har.

Kommer vi att göra om samma misstag som demokratierna på 1930-talet som valde att inte tro på de hot som de totalitära staterna då utgjorde?

Slutsatserna av resomenget blir att Försvarsmaktens nya chefer borde se på vad som blev fel i beslutet och föreslå förändringar, så att vi inte blir sittande med stora internationella åtaganden och åldrande materiel men inget folk. Tiden kommer att visa om vi gjort om misstagen från 1925. För landets bästa hoppas vi att vi som tänker annorlunda inte får rätt.

Bertil Kantola och Anders Karlsson, Kiruna

Sälj hemvänet, köp lokalförsvaret

Som snart färdigutbildad arbets- och organisationspsykolog kan jag hålla med om Alexis Aminoffs synpunkter i gästkrönikan 4/01 – att hela försvarets omstrukturerar – utom hemvänet som lever kvar som en parodi på 91:an Karlsson.

Jag håller helt med honom och tillägger att hemvänet bör förpassas till armémuseet. Nostalgi får aldrig bli huvudfokus i någon organisation som ska ligga längst fram i utveckling och i kompetens. Följdeffekten är att organisationen förblir ineffektiv och rigid i sitt handlande.

Dagens välutbildade värnpliktiga som söker sig till hemvänet blir mer eller mindre chockade över vissa förbands

nästan inlärda hjälplös- het. De blir motarbetade av kulturen och hierarkin som råder inom hemvärens organisation.

Ställ högre krav på hemvänet och ge de unga rätt förebilder att identifiera sig med. Man måste också skapa en ny, fräsch bild av hemvänet. Byt ut hemvärens emblem till något som uppdaterar organisationen till dess rätta värde. Utseendet på en produkt är det första en kund ser. Sälj hemvänet och köp det nya lokalförsvaret.

Vo/Lt Joachim Brorsson,
Uddevalla

Själen gick förlorad

Givetvis är reservofficerar ett hot inom den nuvarande organisationen, detta i kraft av sina djupare och vidare allmänmilitära

kunskaper. Dessutom torde chefsskap i hemvänet vara en social kompen- sation för många övriga be- fäl, men detta ligger på det undermedvetna planet och går knappast att komma åt. Enklaste lösningen är att hotet självt avgår.

Bättre vore en ny organi- sation. Varför inte upplösa hemvänet och skapa något helt nytt, med inslag av plikt om det behövs?

Hemvänet av idag är en historisk följd av andra världskriget och det kalla kriget. Sedan det senare upphörde har organisationen varit i kris. Dess själ gick förlorad när det gradlösa chefsbefattningsystemet avskaffades, liksom begreppen "hvområde" och "hvkrets". Saknas själen är det bäst att göra allt nytt från början!

Per-Olof Andersson,
reservofficer, fd hvhaf

Lokalredaktörer

● **Skånska dragongruppen, Södra skånska gruppen:** Lennarth Johansson, Nässelblomsvägen 30, 290 37 Arkelstorp, telefon, fax 044-913 49, e-post lemajoh@se.packardbell.org, Bo Bengtsson, Skäretvägen 3, 260 41 Nyhamnsläge, tel 042-34 63 67, 070-697 35 53, e-post bo-staffan.bengtsson@nassjo.telia.mail.com

● **Kronobergsgruppen:** Åke Juhlin, Råg- stigen 6, 343 74 Liatorp, e-post ake.juhlin@telia.com

● **Hallandsgruppen:** Leif Sondell, Stenlöse- vägen 37, 310 50 Slöinge, tel 0346-405 12, 070-6944246. Roger Bengtsson, Västra v. 6, 302 65 Halmstad, tel 035-409 02, mobil 070-36 28 727 e-post r.bengtsson@home.se

● **Göteborgsgruppen, Bohus-Dalgruppen, Älvborgsgruppen, Skaraborgsgruppen:** Lars Brink, Dr Lindhs gata 1, 413 25 Göteborg, tel/fax: 031-82 75 26, mobil 070-7669292, e-post lars.brink@telia.com, Mats Gillner, Skogsvägen 5, 46832 Vargön, tel/fax: 0521-22 3674

● **Gotlandsgruppen:** Ulf Hörsne, Linegård Hörsne, 620 23 Romakloster, tel/fax: 0498-370 95

● **Livgrenadjärgruppen:** Per Sjövärd, Lin- négatan 25 A, 582 25 Linköping, tel 013-14 5475, fax 013-10 1156

● **Södertörnsgruppen:** Göran Pettersson, Björkvägen 7, 130 40 Djurhamn, tel/fax 08-571 515 87

● **Södermanlandsgruppen:** Kent Lund, Strandgatan 10 A, 633 43 Eskilstuna, 016-14 62 40, fax 016-14 96 80, mobil 0708-20 01 24

● **Upplandsgruppen:** Björn A. Johansson, Eva Lagerwallsgatan 2, 756 43 Uppsala, tel 018-12 40 32

● **Värmlandsgruppen:** Karl-Henrik Bergman, Hillringssberg, 67020 Glava, tel 070-2079457

● **Dalregementsgruppen, Gävleborgsgruppen:** Hans Lindkvist, Hökviken, 791 91 Falun, tel 023-222 49

● **Västernorrlandsgruppen, Jämtlandsgruppen:** Rolf Höglund, Krok- vägen 2, 864 33 Matfors, tel/fax 060-20005, 070-6346162

● **Västerbottensgruppen:** Christer Norberg, Aronsberg 13, 910 60 Åsele, tel 0941-663 12, 070-517 58 34, fax 0941-661 80, Lars Heikkinen, Hemgårdsgatan 37, 934 31 Kåge, tel 0910-721690, 070-262 9288, e-post: lars.heikki@kagehus1.se

● **Norrbottensgruppen:** Jan Backman, Dal- backavägen 39, 945 92 Altersbruk, tel/fax 0911-20 40 37

● **Lapplandsjägargruppen, Norrbottens gränsjägargrupp:** Sven Kostenius, Rantajärvi 78, 957 94 Övertorneå, tel 0927-230 00, fax 0927-231 23

POSTTIDNING

Avsändare: Tidskriften Hemvärvet, 107 85 Stockholm

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvärvet, ska du i första hand vända dig till din militärdistriktsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion. Detta gäller all krigsplacerad personal, alltså både hemvärvsmän och avtalspersonal.

Krönika

Mats Welfff

Viktigt att vi passar in i det nya insatsförsvarat

På sidorna 6–7 i denna tidning kan ni läsa om hemvärvets framtida utveckling. Som den ser ut just nu i det utredningsarbetet som bedrivs vid rikshemvärvnsavdelningen.

De grundläggande principerna, tex differentieringen av hemvärvsförbandens förmåga och ett genombrott sammanhang mellan förmåga – utbildningstid – ersättning, ligger fast. Men det mesta i övrigt är fortfarande ett arbetsutkast, som jag gärna ser att hemvärvsrörelsen diskuterar och har synpunkter på. Det finns tid för detta under hösten och vintern eftersom ÖB skall ta slutlig ställning till våra förslag först i februari nästa år.

Det är väldigt viktigt att hemvärvet utvecklas på ett sätt som är efterfrågat av politiker och försvarsledning. Det måste kunna lösa uppgifter inom ramen för det nya insatsförsvarat och efter hand bli en del i det näverksbaserade försvar som hör framtidens till.

Den anpassning till nya hot och risker som försvaret skall genomgå fick förstärkt aktualitet den 11 september och hemvärvsförbanden kommer att efterfrågas i vår beredskapsstruktur. Detta kräver översyn av lagar och förordningar.

Det framtida hemvärvet skall vara attraktivt för män och kvinnor i alla åldrar. Differentieringen innebär att hemvärvsmannen själv kan välja ambitionsnivån för sin insats, beroende på intresse, ålder mm. Inte minst måste unga mäniskor, som är intresserade av försvaret, uppleva vår verksamhet som meningsfull och stimulerande.

Rekryteringsbasen till hemvärvet måste breddas. Vi vill åstadkomma detta genom att köra igång hemvärvsutbildning även för de som inte har gjort värnplikten. Vi tror att detta är nödvändigt och har Danmark som exempel. Vi vill också underlätta för hemvärvsungdom att bli hemvärvsmän.

En viktig del i arbetet är se över ersättningarna. Man kommer inte heller i framtiden att kunna bli rik på att gå med i hemvärvet. Men man skall kunna få en ersättning som stimulerar till att ställa upp och skaffa sig kompetens i ett förband – inte minst för att chefer skall vilja åta sig det ansvar och arbete som krävs för att leda ett förband. Som sagt, jag ser fram emot många synpunkter i dessa framtidsfrågor.

Vapeninventera noga

Årets inventering av hemvärvets vapen skall ske mera grundligt än vanligt. Och dessutom följas upp med åtgärder i de fall vederbörligare inte sköter sina åligganden. Detta är ett led i vår kamp mot "buset", som under senare år varit alltmer framgångsrik.

I statistiken för innevarande år är antalet förlorade vapen i Försvarsmakten det längsta på mycket länge. Men vi måste nå vår nollvision. Detta är nödvändigt inte minst för hemvärvet och våra möjligheter att även i framtiden förvara våra vapen i hemmet.

Denna "höga beredskap" ifrågasätts på många håll i samhället och vi får inte några tabbar och felsteg som kan leda till en oönskad debatt. Jag vill därför be er att noga följa reglerna, när det gäller vapensäkerhet. Genomför vapeninventeringen i en sådan anda!

Tinget viktig händelse

2001 års rikshemsvärnstag börjar inom kort. Det är en händelse av stor betydelse för hemvärvet. Viktiga frågor skall diskuteras och hemvärvsrörelsens inriktning för framtiden skall läggas fast. Dessutom kommer delegaterna att finna många tillfällen att mellan skål och vägg dryfta problem och glädjeämnen, för att sedan återvända hem fulladdade med intryck och idéer från hemvärvskamrater från hela landet.

Förberedelserna inför tinget har gått bra. Vår nya medbestämmandeorganisation har prövats för första gången och jag har intrycket att den har bestått provet.

Delegater är utsedda och många motioner har behandlats lokalt innan en (mindre?) del av dem vidarebefordrats "uppåt" i systemet. 106 motioner finns nu kvar att behandla under tinget. De flesta av dessa faller under någon av kategorierna rekrytering, utbildning, materiel eller ersättningar. Flera av dem är särskilt intressanta, ty de återspeglar väl de idéer som vi håller på att utveckla inom ramen för framtidsarbetet "hemvärvet efter 2004".

Väl mött i Forsmark den 8 november.

Mats Welfff, rikshemvärvschef